

Alte Drucke

De Bestieringe van den Zee-man, in tijt van Storm

Burroughs, Jeremiah

Amsterdam, 1663

Bestieringe van den Zee-Man ter tijt van Stormen

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-139075

BESTIERINGE

van den

ZEE-MAN

ter tijt van

S T O R M E N.

Text. Psal. CXLVIII. 8.

Gy Storm-wint, die sijn
woort doet.

En reden op sijn pas Voor-
gesproken / is als reden.
gouden Appelen in Prov. XXV.
silber-gebeelde scha- 11.

len: Silbere schalen doen de
gouden Appelen uitsteeken /
ende de gouden Appelen maken
de silbere schalen weer beval-
liger. So is't ook daar rede-
nen en tijt met malkanderen
over-een-komen. Elck recom-
mandeert ander. Een goet
woort / op wat tijt gesproken /
is een gouden Appel / en heeft
sijn weerdigheidt; maer ge-
schikt na de omstandigheden
van den tijt / heeft als sijn heer-
likheit daar toe; ende niet al-
leen

*Arias
Montan.
super ro-
tis suis.*

Exod. xiv.
25.

*Accedat
verbum
ad Ele-
mentum
& fit Sa-
cramen-
tum.*

*Accedat
verbum
ad opera
Dei, &
fiunt do-
cumenta
pietatis
assumen-
ta.*

leen heerlijkheit / maar ook sijn
kracht noch. Want soo leest-
men in de gront-text; Redenen
op hare raderen of wielen. Wan-
neer recht passende op de gele-
genheit van den tijt / dan gaan
sp op hare raderen / en varen
voort als een Triumph-wa-
gen. Maer daar dit niet is /
zijnsse gelijk een wagen sonder
wielen / voort-getogen en ge-
sleept / als die van Pharao, de-
welke Godt / in de Schelf-Zee/
de raderen weg-stiet / ende so
swaarlyk deed' voort-varen.

Gelykerwijs Augustinus sei-
de van het uitwendig Element
in de H. Sacramenten: Het woort
kome by het Element ende het
wert een Sacrament. So mag ik
ook seggen van Gods werken:
Laat het woort komen tot die /
ende sp sullen zijn leeringen /
groote behulpselen ter godsaa-
ligheit.

Men bindt een sware bedrei-
ginge gedaan den genen / die
niet letten op de werken Gods.
Psal. 28. 5. Om datse niet en letten
op de daden des Heeren, noch
op 't werk sijner handen; so sal
hyse

hyse afbreeken en niet bouwen.
Wel dat sulken ober ons niet
en kome / om sulke achteloos-
heyt omtrent het werck des
Heeren / in desen schizklyken
stormwint / so heb ik gekoosen
desen Text / op dat gelijk Job
Godt hoorde tot hem spreken
uit een onweeder / gy lieden /
dooz dese plaatse der Schiztu-
re / hem meugt hozen upt den
storm / die maar gisteren u so
verbaarde ; het geene vooz de
uitwendige sinnen geschiet / be-
weegt en ontroert wel sterk
vooz dient tyt / maar maakt so
geen indruk en gebolg ; daarom
sal het oirbaar zyn ons te die-
nen van het voordeel des tijts /
de versche ontroeringe uwer
herten.

Iob. c. 5.
en 40. v. 1.

De Titel van desen Psalm
is : Halleluja, Looft den Heere.
Het is een Psalm/een Lof-sang
die uitsteekt boven andere ; Hy
begint ende eindigt met : Looft
den Heere ; alle soorten van
Schepselen in Hemel / en Mar-
de / Lucht en Zee werden hier
t'samen geroepen tot dit werk ;
ende in 't bysonder ook den
mensche.

Van alle Schepselen die in
 de wijde Werelt zijn verwacht
 Godt doch sijn lof; Maar op
 een bysondere wijze van den
 Mensch/ de voetstappen Gods
 voor den selven veel doozluchtig-
 ger zijnde/ dan voor eenig an-
 der Schepsel. O! s Menschen
 name is Godt kostelijker dan
 Hemel ende Aerde. Godt wil
 dadelijke en lydelijke eere van
 den Mensch. Ende onder de
 Menschen noch wel sonderling
 van sijn Volk, sijn Kerke, dien
 hy hem heeft uptverkozen om
 na by te zijn. De hoge lof des
 Heeren moet in haar mont zijn.
 Sy hebben haar niet alleen te
 verblijden in den genen die hen
 gemaakt heeft/ en te verheu-
 gen over haren Koning/ maar
 moeten self van vreugde op-
 springen om die eere, en jui-
 chen op hare legers. De Hee-
 re self is de roem aller sijner
 gunstgenoten. Niet alleen de
 werken Gods/ maar hy Godt
 self. Hy is haren roem ja/ beide
 dadelik en lydelik; hy is haar
 roem/ haar eere/ voortreflik-
 heit; en hy eben hy is het voor-
 werp

Pf. 148. 14.

Pf. 149. 2, 5.

Pf. 148. 14.

van den Zee-man. 5

voorzwerp van al haar lof en
prijs. Gods volk is Gods heer-
likheit. Hy gaf zijn sterkte in de Ps. 78. 61
gevangenisse, en zijn heerlikheit
in de hant des wederpartijders.
En so is Godt wederom de ee-
re van zijn volk. Ps. 3. 3. Gy
Heere zijt mijn eere en die mijn
hoofd op heft. So vereeren
Godt en zijn volk malkande-
ren.

De name Gods is over-al
groot/ maar wort hy nochtang
in 't bysonder sulx geseit by zijn
volk. Ps. 76. 2. Godt is bekend
in Juda: Zijn naam is groot in Is-
rael. Maar in zijn Tempel seit hem
een ygelick eere. Eph. 3. 21.
Hem zy de heerlikheit in zijn ge-
meinte. De eere die Godt heeft
van zijn volk en kerke / is een
ander slag van eere / als hy
heeft van al de Werelt.

Toe-eyge-
ninge van
het gesei-
de.
Overgang
tot den
Text.
Afdeelin-
ge.
Verklarin-
ge.
I. Deel.

Hierom laat'et aan ons niet
gebreken / Godt de eere te ge-
ben van zijn groote werken ;
en wel van dit groote werk !
namelik : sal de sake die wy te-
genwoordig voor-hebben / geen
ander zijn / dan de eere Gods
te betrachten in een van de selve

6 Bestieringe

groote werken der nature / het
werk Gods in den Wint, den
Storm-wint die zijn woort doet

Afdeeling
in 2 stuk-
ken.

Twee stucken zijn ons hier.
op te nemen.

I. Het gene waar in God te ee-
ren zij; het bewijs van zijn heer-
likheit.

Naamelik / den Storm-wint.

II. De reden waarom sulx;
genomen van de werkinge des
selven:

De vervulling van Godts
woort.

Eerstedeel.
Verklarin-
ge.

Ventus
Turbi-
nus.

I. Het eerst aangaande : den
Storm-wint. Wint / Storm / of
tempeest / want dat zijn de wooz-
den die hier malkander mogen
verklaren. Het woort Storm-
wint is somtijts overgeset Wer-
velwint. Dan. II. 40.

Leere.

De wint / in sonderheit
als hy op zijn sterkste waait /
onweder en stormen maakt /
vertoont veelsints de heerlik-
heit Gods.

Godt is grootelicks te eeren
in dit zijn werk van macht. Hy
draagt alsints zijn roem daar
op. Ende vintmen in de Schrif-
ture 'er met bysondere nadruk
veel

beel van gesproken / als tot
een klaar en krachtig bewijs
van de grootheyt ende Maje-
steit des Heeren.

I. Godt eigent hem selven de
wint op een bysondere wijze toe.
Hy noemtse sijn Wint. Ps. 147. 18.
Hy doet sijnen Wint waajen. t. Als
Gods wint / en daerom is de
eere van deselve hem in't by-
sonder eigen. Hy is daar in
te bekenen. Men moet ho-
ger opklimmen als tot de na-
tuurlijke oorsaken. Aangaande
den Hemel / den Hemel die is
des Heeren (seit David Ps. 115.
16.) Maar de Earde heeft hy
den Menschen kinderen gege-
ven. Hy behout de Winden
voor en by hem selven / sy be-
weegen haar in de Hemelen / en
zijn vassalen van de Hemelen.
Daarom ook de Wint gelijk al
wat aan den Hemel vast is / is
Godes met den Hemel op een
bysondere wijze. De Earde ja
heeft hy de Menschen kinderen
gegeven / om te gebruiken na
hun believen die in haar macht.
Maar so geen dinck in de He-
melen. Niet ook de Wint.

Pewijs,
door. 10.
bysonder-
heden, God
ontrent de
Wint toe-
geschreven.

Die hout de Heere self in handen.

Wonder-
werken
doen is al-
leen Godt
eigen, en
bewijst
zerstont
sijne uyt-
cement-
heit. Pf. 86.
10. 77. 14.
15.

II. De Wint is een van de Godlijke wonder - werken / waar in men de naam Gods kan leesen. Ps. 107. 23 / 24 / 25. Die met Schepen ter Zee af-varen, handel doende op groote Wateren. Die sien de werken des Heeren en sijn wonderen in de diepte. Als hy spreekt so doet hy een Storm-wint opstaan, &c.

Of'er schoon wat natuurlik mag gekent werden van den Wint / so blijft deselve nochtans een wonderwerk / 't gene den Mensch op veel na met sijn verstant niet kan inbolgen.

III. God wert geseidt te wandelen op de vleugelen des Wints. Ps. 104. 3. En waar toe sulx? Maar om de heerlijkheit Gods uit te drucken. Te bewijfen dat hy is een Godt seer groot, bekleet met Majesteit en heerlijkheit. Als David had gesongen in 't voorgaande 2. vers.

IV. Godt wert geseit te rijden op de vleugelen des Wints. 2 Sam. 22. 11. Ja snellik te vlien op de selve: Ps. 18. 10. Manieren van

van spreken / die op 's Menschen verstant gepast zijn / ende al te kennen geven / hoe seer Godt staat op den Wint / en daar in sijn roem stelt. Want God en vergaet niet van d' een plaats tot d' ander / veel min heeft hy van noden dat hem daar toe eenig Schepsel soud helpen.

Daar mede dat gesept wert ; dat Godt voer op een Cherub , en vloog , en wert gesien op de vleugelen des Wints. Willen sommige dat de kennen gegeven soud werden ; Hoe Godt het gewelt ende rasernie van de Wint regeert en beheerscht door de Engelen / om dat de Engelen verbeelt zijn te met door Cherubinen. Als Gen. 3.

24. Hy stelde een Cherubim tegen het Oosten des Hofes Eden / om te bewaren den weg van den Boom des levens.

Daar beneven is Godt geset te baren op een Cherub / in een Allusie ; daar de Propheet met een geestelik ooge verder siet / siet tot op de Arke des verbonts ; daar Gods bysondere

Calv. in
Ps. 18. ut
sciamus
ipsos Ven-
torum im-
petus ejus
mandato
per An-
gelos gu-
bernari.

tegenwoordigheid was met het
volk sijns verbonts.

Exod. 25.
v. 20. 22.

Hier waren twee Cherubinen/bedekkende met hare vliegen het verzoen-deksel van boven/ van welck verzoen-deksel, en van tusschen welke Cherubim de Heere hem ten naasten aan sijn volk openbaarde/ en tot haar sprak. So dat dese maniere van spreken in den Psalm niet duysterlik te kennen geeft/ dat de selfde Godt/ welke hem so grootmoedig vertoont in den Wint/ is de selfde/ welke hem van tusschen de Cherubinen/ boven het verzoen-deksel openbaerde; die Godt die in verbont is met sijn volk/ om haar Godt/ en goet te zijn/ vooreeuwigh en altoos. Voortwaareen nutte lesse te hebben/ als namentlik; dat Godts volck/ daar se sien de heerlickheidt Gods in sijne grote en machtige werken; ook in't bysonder in den Wint, hooger op hebben te sien/ dan anderen/ meer van Godt dan eenige kunnen. Andere kunnen en mogen hier bekennen Godt de opper-oorzaak te

te zijn. Maar Gods volk sal daar sien op Godt als haar Godt tusschen de Cherubims / op het verzoen-deksel : Dese kracht / dese heerlikheyt / is de kracht en heerlikheyt van dien Godt / die in verbont met mijn is / mijn een versoent-Vader is in Jesus Christus. Siet ! so heuglik en troostlikeen gesichte van Godt soud hier vallen.

Is voort daarby noch aan te mercken : Dat hier in een Lof-sang / gemaakt op den dag/daar David was van alle sijne vpanden verlost / de Heere wert geseit te rijden op een Cherub, en te varen op de vleugelen des Wints. Dat te kennen geeft de gewilligheidt en vaerdigheit Gods om sijn volk ter hulp te zijn ; daar hy rijdt op een wagen en vliegt geswint om haar te verlossen.

Onse beweginge in den dienst Godts is traag en swaar. Maar Godt is levendig en vaerdig in de wegen der genade tot ons. Ies. 31. 5. Gelijk vliegende vogelen, also sal de Heere der heirscharen Jerusalem be-

schutten, beschuttende sal hy se ook verlossen, doorgaande sal hy se ook uit-helpen. Gelyk een Vogel die haar Jonge in noot siet daar henen toe-vliegt in al-ler vaerd; so spoede hem de Heere om Jerusalem te verlos-sen.

Noch eens; Godt vaart op een Cherub. Dat seit ook de regeeringe Gods / door welke hy haar stiert en leyt / hier of daar henen / waar het hem ge-lieft / gelyk yemant die den wa-gen ryt. Als de Heidenen haren Godt Aolus af-beelden / so sit-tende / om de Wint te breide-len / boort te brengen of te we-derhouden tot syn belieben.

V. Godt wort geseit den Wint in syn vuisten te versame-len, Prov. 30. 4. De heerlikheit Gods wert hy den Propheet Jes. c. 40. v. 12. daar in ge-stelt / dat hy de Wateren in syn vuist gemeeten, en van de Heme-len met de spanne de mate heeft genomen. Wel hier in is also grooten bewijs: dat hy de Wint in syn vuist versamelt. Want wat is 'er min te houden als eben-de

de Wint? nochtang so sterk en kloek is de hant des Heeren / dat hy de Wint ja hout / als in syn vuist. De tseventig Over-setters / setten dese woorden over; In syn boesem. Ende dat komt over een met een seste uyt-drukinge / welke de Schziftu-re gebruikt / om door den Wint de heerlikheit Gods uyt te me-ten.

VI. Daar hy verder wert geseit, de Wint uit sijne Schatka-meren voort te brengen. Ps. 135. 7. Hy doet dampen opklimmen van het einde der Aerde; hy maakt de Blixemen met den Regen: Hy brengt de Wint uit sijne Schat-kameren voort. Het gene men in syn Schat-ka-mer houdt / is van waerde / en sluit men het so nauw op om het wel te verskeren. So is de Wint van bysondere voortref-likheit / heeft veel Godlix in / is van grooten gebuike / (als hy voort hozen sullen) en ver-sekert God deselve. Daar soud wel schijnen niet onverskerder / byper te weesen dan den Wint / maar heeft Godt elke blaasje so

opgesloten in syn Cabinet / dat
het sich niet kan reppen. Son-
der syn Heere. De nature en be-
weginge van de Wint zijn ver-
borgen dingen. Al de werke der
nature zijn in Gods Schat-ka-
mer. Hy heeft so wel een Schat-
kamer van de Nature / als van
de Genade. De Sneeuw ende de
Hagel werden geseit uit Gods
Schat-kamer te komen. Job. 38. 22.
Zijt gy gekomen tot de Schat-ka-
meren der Sneeuw? en hebt gy de
Schat-kameren des Hagels gezien?
De Heere belooft Deuter. 28.
12. den geenen die syn stemme
souden gehoorzaam zijn; op te
doen synen Goeden Schadt.

De Schat der nature is een
goede Schat / en houdt veele
zegeningen in. Doch soodani-
ge die ook den Godlosen ge-
meen zijn. Ps. 17. 14. Welkers
buik gy vervult met uwen ver-
borgenen Schat. Het volk Gods
alleen hier recht salig zijnde.
Daar in / dat God / gelijk hy
haar houdt als een bysonde-
re Schat voor hem. Exod. 19. 5.
Also een bysondere Schat heeft
voor haar; Nammentlik: Die
in

van den Zee-man. 15
in de Hemelen is / Luc. 18.
vers. 22.

VII. Godt wort geseit den
Wint te weegen. Job. 28. 25. Als
hy den Wint het gewichte maak-
te. 't Welke te meer aanmerke-
lik is / dewijle Job dit selve
daar toe by- brengt als een by-
sonder bewijs van Gods voor-
treffelijkheid; als die verstaat al-
leen den weg der wijsheit / en
kent hare plaatse. Gelyk af te
nemen is uit de boven-staande
versen 20 / 21 / 22 / 23. De wijsheit
dan van waar komtse, en waar is
de plaatse des verstants? want sy
is verholen voor de oogen aller
levendigen, ende voor het gevo-
gelte des Hemels isse verborgen.
Hieronimus verstaat by dit ge-
vogelte hoog-dzabende geesten/
die haar selven affsonderen / en
boven de wolken wandelen: nu
siet de wijsheit is echter verbor-
gen voor dien. Anders en lie-
ber soud men 't nemen; dat de
Wijsheit in geen plaetse van de
Werelt is te vinden / de Voges-
len des Luchts die niet beblie-
gende. Het verderf en de Doot
seggen, haar geruchte hebben wy
met

*Abstra-
ctum pro
concreto.
Perditio
pro perdi-
tis: mors
pro mor-
tuis.*

met onse ooren gehoort. Dat is/
de sulke als nu dooz het verderf
ende de Doot verslonden zijn/
(een figuurlijke maniere van
spreeken/ daar doot vooz dooden
komt / als meermaals dit de
Schryfture heeft. Siet Openb.
20.14. De Doot en Helle wier-
den geworpen in den put des
viers.) Dese bekennen so ee-
nigsins wat de ware wijsheit
is. Ende bevinden/dooz droe-
bige ervarentheit / wat het zp :
Godt niet te achten / syn vrees-
te weigeren/ en te volgen de p-
delheit van eigene herten. Nu
stense wat haar profytelik soud
geweesst hebben/ en wat haar in
eeuwigheit heeft verlozen doen
zijn. Maar wat ? of den Men-
sche noch levende noch doo-
de tot de wijsheit op verre niet
gekomen zijn. Godt verstaat ha-
ren weg, en hy weet hare plaats.
Nu hoe blijkt sulx dat de wijs-
heit alleen by Godt is ? onder
andere is dit een bysonder
proef-stuk ; dat hy een gewichte-
maakt voor den Wint. Dat mag
zijn; ofte met den selven te ma-
ken een juist en gelijkmatig ge-
deel-

deelte/ op dat 'er niet het alder-
minste deeltjen van gespilt wor-
de / niet meer gebruikt dan mag
dienen tot verbeydinge van sijn
eere. Ofte met haar te doen o-
ver slaan aan dese of geene sijde/
om te waajen dien weg uit /
welke hem behaagt.

VIII. De Heere maakt de
Winden sijne Dienaars. Ps. 104.
4. In uwe Boeken staat / van
Engelen die sijne Engelen maakt
geesten. Maar het woort over-
geset Geesten, beteekent Win-
den/ ende is het te verstaan van
die. Want het oogmerk vanden
Psalmist is/ te toonē de heerlik-
heit Gods in sijn groote werken
ontrent de Nature. Het woort
overgeset Engelen, beteekent
beide in 't Hebræusch als Griex
Dienaren. Den Apostel Heb. 1.
7. trekkende dese plaatse aan /
die duidt de selve op Engelen;
Die sijn Engelen maakt Geesten,
en sijn Dienaars een vlamme des
viers. Waar over de aanmer-
kinge Calvini/ in sijn uitleg-
gingen over onsen 104. Ps.
daar hy de eerste uitlegginge
wil beweeren / dusdanig is;
dat

dat den Apostel niet so seer hoor-
 heeft de meninge van des Pro-
 pheten woorden te verklaren;
 maar wel een over-een-komste
 temaaiken en te toonen tusschen
 de gehoorzaamheit / welke de
 Winden Gode bewijzen / en die
 van de Engelen; dat dan daar
 in sal verstaan werden / dat ge-
 lijk de Heere de Winden ge-
 bruikt tot synen dienste / die hier
 en daar sendende / gelijk het
 hem behaagt: So staan hem de
 Engelen altoos ter hant. Hier
 so de sienlijke Werelt een spiegel
 zijnde van de onzienlijke / en van
 die Heerlikheit welke de Heere
 in de bovenste Heemelen besit.
 Ende is het niet om sich so ober-
 te verwonderen / dat den Apostel
 dese plaatse maar Allegorischer
 wijze sou'd gebruiken / want het
 gemeen is / in het nieuwe Tes-
 tament / plaatsen upt het Ou-
 de Testament by-gebracht te
 sien / die niet juist in haar eer-
 ste en eigen zin werden geno-
 men; maar geene by wege van
 voorbeeldt / dese tot over-een-
 komste / die sy met de tegen-
 woordige toestand des Nieu-
 wen

*Typicè
 Allega-
 ricè.*

wen Testement hebben. Dus
 brengt den selven Apostel by
 de plaatse Ps. 19. 5. Haar richt-
 snoer gaat uit over de gantsche
 Aarde. 't Is alsins waar-
 schijnlijk dat dit gesproocken
 wort van de Hemelen / haar
 Richt-snoer / dat is / regel / li-
 nie / als van geschrijft / haar
 geschrijft ja; de Psalmist de He-
 melen hier een geschrijft toes-
 schrijvende / als terstont / een
 sprake / gelijk het woort so geno-
 men wert Jes. 28. 10. Regel /
 Gebodt / en gaat uit over de
 gantsche Aarde. Dat klaar is
 en leesbaar over al. De Heme-
 len zijnde een Boek voor de We-
 relt / om de eere Gods in te lee-
 sen. Ofte kan men het woort
 Richt-snoer / nemen voor haar
 fabrique / en ordonnantie / ciers-
 lik gebouw. Dat de sin is / dat
 heerlijke beloop des Hemels
 gaat &c. dit om dat so danige
 treffelijke gebouwen met regel en
 richt-snoer alsins beleit wer-
 den. Gelijk als Godt dit upt-
 drukkelyk van de Scheppinge
 der Aarde heeft. Job. 38. 5. 6.
 Wie heeft haar maten geset? of
 wie

wie heeft over haar een Richt-
snoer uit-getrocken?

De Gyere Oversetters nu /
setten dit woort over; geluit. En
dat hout den Apostel ook / Rom.
10. 18. Ende het gene volgt in
den Psalm / dat hare redenen
gaan tot aan 't eynde der We-
relt / waar by den Psalmist
wil te kennen geven: hoe seker-
lyk dat heerlijk gebouw van de
Hemelen in syn wonderlykē om-
meloop alom aan al de Werelt
de heerlijkheit Gods voorstelt /
en den Menschen als met lui-
der stemme roept deselve te be-
schouwen.

Ziet/dit ook eigent hy toe op
de predikingen des Euangelis-
ums door de Apostelen / daar
mede dan alle ongeloobigen
den onschult benomen wierd'.

Maar ik segge: En hebben zy
het niet gehoord? Ja doch haar
geluidt is over de geheele Aarde
uitgegaan, en haar woorden tot
de eynde der Werelt.

Ziet hierom ook / dese plaat-
se aangaande uit den 104. Psal.
Schoon deselve door een Alle-
gorie op de Engelen mag gepast
weren

werden; so is hy ten eersten en eigentlik te verstaan van de Winden. Elke Wint zijnde een dienst-bode Gods / tot ons afgebaerdigt met sijne bestellinge; en gelukkig wy die zoeken en vinden welke die is! Welke de meninge des Heeren zy in de selve/op datse nooit te vergeefs en onverrichter saken wederkeeren! en voorwaar sullen sy doch op dese of geene maniere haar plicht af-leggen / als 't is in de plaatse Jes. 55. 10/ 11. 't Sal doen wat mijn behaagt. Het woort Gods wert vergeleken by den Regen en Sneeuw die van den Hemel nederdaalt/ daar in dat de selve niet te vergeefs derwaarts wederkeert. Ec. Nammentlik / so sal ook de Wint die ins-gelix van den Hemel komt / als een dienst-bode des Heerē / noch willē noch kunnen ledig wederkeeren daar henen.

IX. De Wint is een Schep-sel / het welke Godt gemeenlik heeft willen gebruiken / als hy den Mensche wilde aanspreken in ontsagh / om den selven te verdemoedigen voor hem.

Gez

Gelijck hy met Job dede / als hy hem nu op het diepste wilde vernederen / en so bereiden tot zijne verlossinge / eenmaal en andermaal Job antwoordende uit een onweder. Cap. 38. ende 40.

X. De Heere Christus gedent des Wints / om voort te setten de vryheit van Gods genade in dat grote werk van de weder-geboorte des Menschen. Ioh. 3.8. De Wint blaast waar henen hy wil, en gy hoort sijn geluit, maar gy en weet niet van waar hy komt en waar heenen hy gaat. Also is een ygelik die uit den geest geboren is. Ende heeft hy den Wint willen gebruiken tot een Teeken, in dat groote wonderwerck van de sendinge des H. Geests. Act. 2. 4. Daar geschiede haastelick uit den Hemel een geluit / gelijk als een geweldig gedreven Wint / en verbulde het geheele Hups daar sy saten / &c. Ende sy wierden alle verbult met den H. Geest. &c.

Daar was een krachtig en heerlik en salig geblaas / voor
de

de Apostelen / in den geweldig
gedrebenen Wint! Wy / of we
wel niet sulken mate van de ga-
ven des H. Geests hebben te
verwachten met den geweldi-
gen Wint ons over gekomen/
indien echter Godes segen sich
menge met dit Woort: licht dat
den H. Geest valt op eenige / niet
alleen ter deser tijt / maar ook
hier na / ter occasie van dese ge-
schiedenisse. Wat? dat ik niet
en segge / het werk Gods in
den Wint den weg mach banen
voor den Geest tot uwe herten.

Ende also sie je wat werk de
H. Schrifture maakt van de
Winden / om de eere Gods
daar mede te tuigen en aen te
wijsen.

Maar voortz zijn 'er 6. stuc- Noch 6.
stukken
meer.
ken ontrent den Wint aan te
merken / daar in de eere van
Gods naam klaar valt te spel-
den en op te nemen.

I. Indien we aanmerken
de nature des selfs. 't Is een
Schepsel dat men hoort / voelt/
doch daar men hem weinig op
verstaat. Daar zijn veele gis-
singen van / maar wat het zy /
het

*Aer mo-
stus,*

het is echter in de nature in der
daat een verborghentheit. Som-
mige seggen / 't is maar de lucht
op en neer bewoogen. Andere /
Dampen op-geklommen in de
Arde / tot het middel-rijke des
Hemels / en van daar door de
houde neer-gedreven / en so ge-
volgelik de Lucht beroerende
en bewegende; daar om'er geen
Winden zijn boven sommige
Bergen / dewelke hooger rei-
kende / dan de Dampen op-
klimmen / en van daarse wor-
den neer-gestooten. Gelyk op
den Berg Olympius / daar de
voetstappen / in asch gedrukt /
staan blijven van jaar tot
jaar. Dampen/dick geworden/
zijn Wolken. Dampen / in de
Wolken rollende / Donner.
Daar ontsteeken van het vier/
en uitbrekende zijn het Weer-
licht. Ende 't scheuren van de
Wolken door het selve de Don-
der-slag. Wanneer de Dam-
pen werden neder-gedreven /
door se verdikt zijn / so is het
Wint. Indien na dat se al ver-
dikt zijn/dan is het Regen. In-
dien bevrozen om hoogh / so is
het

het Sneeuw. Indien om leeg Hagel. De reden van de weersijdtige beweginge wert dese gegeven. De Dampen so licht zijnde / datse van self niet verre kunnen af-sacken / hier geparst/ontmoeten wederom andere Dampen / die opkomen. En daar is het datse gedwongen werden tot dese tweestrijt in de Lucht.

Plinius / een groot ondersoeker van de verborgentheden der nature / in sijn natuurlike Historie / lib. 2. c. 45. spreekt gantsch twijffelachtig van den Wint; of het is de geest van de nature / de welke / als in een baarmoeder / voortteelt alle dingen / die of en aan gaan; of liever de Lucht gebrooken en gedreven dooz de verscheidene inbloesingen en ordres der dwalende sterren en Planeten / en de vermenigvuldige van hunne stralen: Het is gewis dat se geregeert werden dooz een wet van de nature / niet al onbekent / doch ook niet al bekend. Dese grote ondersoeker der nature bekent rond uit sijn onwe-

tenheit in dit stuk van de Winden: en of hy dat niet in so veel woorden gedaan had het gene hy seit van de nature der selven/ had genoeg geweest te bewijzen dat al syn kennisse hier maar was een slaan daar na in het wilde.

Daar steekt een groote wijsheit in het uitvinden van de nature der Schepselen / voor so verre zy kunnen gekent worden. Godt de Heere kan veel eers toekomen / door het beschouwen van sijne werckingen in deselve. Plinius in het 46. Cap. van het voor-genoemde Boek/ verder sprekende van de Winden / verwondert hem dat in so gesegenden en vreugdiggen tijt/ als hy seit de sijne was/ daer se hadden een Prinz welke sonderling vermaak schiep in het aenwassen van alle goede konsten / en groote belooninge gaf aan het leeren / so weinig lust en arbeit was by de Menschen tot de kennisse der dingen. Daar andere voor haar in de verborghtheden der nature hadden gesweet / om geen andere

dere beloninge / dan de nakomelingen wel te doen. Nu / seit hy / zijn de goede manieren afgekomen. De verstande der Menschen verblint / en op niets gestelt dan op gierigheid.

Dit is so sijne klachte; Maar met veel meer oorzaken mogen wy deselve opnemen tegen de Christenen / als die noch andere redens hebben de eere Gods uit te vinden in sijne Schepselen / dan de Heidenen hadden. Ende indien wy zoeken Godt te sien in sijn Schepselen / so als hem te eeren / te vreesen en groot te maken / isser ook voor ons te verwachten een andere beloninge / dan sy hadden / om haar aan te moedigen.

Hoewel wy de verborghtheit der nature niet en kunnen doorgronden ontrent die Schepsel/de Wint/waar in sich gewis wat groots van Godt wilde voordoen ; So kunnen we echter so veel van sijn macht en Majesteit daar klaar sien / dat wy geleert werden daar door Godt te vreesen. Ende is dit doch de ware wijsheit die

gaat boben alle kennisse van
natuurlike verborghtheden.
Want so hebben wy 't Job.
28. 28. daar de heerlijkheit
Gods wordt getoont in den
Wint/ vers. 25. gelijk in andere
Schepselen. Het slot tot den
Mensche in sulx gemaakt is
den Heere te vreesen. Maar tot
den Mensche heeft hy geseit: siet
de vrees des Heeren is de wijsheit:
En van het quade te wijken /
is het verstant.

2. Is Godt te eeren in het
opkomen van de Wint. Het op-
staan / opgeven van de Wint
is een groot werck Gods. Wy
kunnen geen oorzak uitvinden
van het schielik verheffen des
Wints. Hoe stil en gerust is de
Lucht dickwils in eene ogen-
blik! en in het andere is 't niet
als Wint dat men aan den He-
mel siet. Ps. 107. 25. Als hy spreekt,
so doet hy een Storm-wint op-
staan. Onsen Saligmaker seit'er
van Job. 3. Hy blaest waar
henen hy wil/ maar gy en weet
niet van waar hy komt/ en
waar hy henen gaat. Wy sien
de Wint dickwils verrysen /
wan

Wanneer daar geen wolken
aan den Hemel zijn / dewelke
door hare dichtheid ende kout-
heit de Dampen souden neder-
drijven. De tweede oorsake
welke God hier gebruikt / zijn
enckel voor ons verbergen.
Daar van zijn we verzekert
dat de opper-oorsaak van het
opstaan van de Storm-wint
Godt is.

3. Komt in aanmerkinge de
kracht / het geweld van den
Wint / en daarin de heerlijkheit
Gods. De Winden zijn van
groot vermogen / Ps. 48. 8. met
een Oosten wint verbreekt gy de
Schepen van Tharsis. Schepen
en Hupsen vergruisen se / de
Boomen doen se splijten / en
wekken op de schrikelijke wa-
ter-golven / Ja de aarde / ber-
gen en rotsen weten se van een
te doen scheuren. 1 Kon. 19. 11.
't Was een grootē en sterke Wint
scheurende Bergen, en brekende
de steenrotsen. Ende is dit doch
de eigen hant Gods, die hy legt
aan de keyachtige rotse : en waar
mede hy de Bergen aan den wor-
tel omkeert. Iob 28. 9. Zijne

Lib. 10.
c. 5.

stemme welke breekt de Cederen, Ia de Cederen Libanons. Ps. 29. 5. De Histori-schrijver Sabellicus verhaalt / hoe dat op sekeren tijt / als veel duisenden van Cambijses Soldaten ter neder saten het Middaghmaal te nemen in een Santachtige plaats / daar een Tempeest ontstont / dat al die menigte met het Sand overdekte en so deed versticken. Voorseker dat een Damp sulken bedijf heeft / geeft klaar te kennen de grote kracht Gods: want wat is'er swacker / en nietiger dan een Damp? daerom het leven des Menschen daar by wert vergeleken. En nochtans hoe verschrikkelijk zijn veelen te samen. De waters werden geheeten / de geweldige Waters / en nochtans wat is onvermogen der dan Water? Ia! maar veel Waters te samen vergaderd / is van een groot gewelt; en doet so veel Majesteit voor / als eenig ander Schepsel. Een Damp nu is noch lichter ding / maar veelen ook t' samen gekomen / is haar gewelt verbaar.

van den Zee-man. 31

baarlik. En den Wint: Godt weet deselve te gebruiken tot grote dingen / om ter neder te slaan de trotsste gemoederen onder den Hemel. Te breekende Cederen Libanons. Als de Psalmist had. Cederen niet alleen in de letter / maar figure / de hoogmoedigste en stoutste herten die men vint.

Hoe verschriklik is dan wel de kracht Gods in sich selven / waar in doch niet en is dan het gene oneindig is?

Indien het vermenigbuldigen van de swakste dingen in de Werelt so veel geeft en doet ; Hoe groot is de glozie en Majesteit van dat gene / daar geen vermenigbuldigen / geen toedoen en valt / maar alles oneindig is!

De natuurlike oorzaken van de kracht der Winden , die de Menschen geven / is de soorte van de Dampen / van welke se zijn. Hoe aardachtiger en heeter die zijn / hoe sterker de Winden. Waar van daan dikwils de Somersche Winden seer sterck zijn / en wel in heete

Landen. Want de Warde hier
opener / de Son meer voordeel
geeft om dicker en aartachtig-
ger Dampen op te trekken /
Iob 37.17 't gene sware Tempeest en Wer-
vel-winden self veroorzaakt.

4. Is Godt te bekenen en
te ceren in de verscheidentheit
van de bewegingen der Win-
den. Eccl. 1. 6. De Wint gaat
steeds omgaande; En de Wint
keert weder tot sijne ommegan-
gen.

De Wint heeft sijne veelvou-
dige ommegangen / en die vast
gestelt voor hem van Gode / so
dat hy die als een vasten weg
heeft te houden. Of wel niet
onbestendiger ons schijnt dan
het vergaan van den Wint / en
die na wet noch regel te luisse-
ren; So hout hy echter seker
sijnen cours / en gaat om / na
sijn Compas / van Godt ge-
stelt.

In sommige gedeelten van
de Werelt waait de Wint al-
toos eenen weg uit. Welke
Wint de Zee-lieden Traden
noemen.

5. Moet Godt geloofd we-
sen

sen wegens de Nuttigheit van de Winden. Hy heeft de Wint van een groot gebruik gemaakt in de Werelt.

Seneca noemt 'em een grootē *Quæst. natura. l. 5. c. 8.* wel dīk groot nadeel komt door de selve. Hy seit gelijk het seggen was van den grooten Cæsar (*Livius is sijn Auteur*) dat het onseker was wat profijtabeler de Re-*publicque* was geweest; dat hy was gebozē of niet geboren. So mag van de Wint / ten aansien van sijn schade die hy doet / ge-*vraagt* werdē / wat groter zy het goede of het quade dat hy geeft.

Hy meent sonderling de schade welke die 'er geschiet / door misbruik van de Zee-vaart: want in plaatsē dat die soude dienen om den Menschē te voēren gins en weer in andere Landen; so wert de selve ge-*bruikt* als een gelegentheit om malkanderen te bestrijden. God gaf den wint / op dat de schatten met welk yder lant in 't byson-*der* gesegent is / ook andere ge-*meen* soude werdē; niet om heir-*legers* / Ruyters en Wapenen

kander op het lijf te brengen.
So verre hy.

*Non ideo
non sunt
ista natu-
ra sua bo-
na, si vi-
tio male
otentium
nocent.*

Hy (als hy ook seit) gelijk
men dat niet quaat in sich sel-
ven moet houden / dat dooz
quaat gebruik schadelik wert;
So is het seker met dit werck
Gods (als met alle Schepse-
len) dat het selbe veeler wegen
sijn nuttigheit verspreit / als
een zegen dooz ons. Als

*6 Stucken
van nut-
tigheit in
t bysonder
hier.*

I. In het suiveren van de
Lucht. Veel besmettinge van
de Lucht wert dooz de wint
verdreven. Dooz deselve wert
de Lucht en haar beweginge
gereinigt en soet gehouden /
daar se anders soud bederven /
als de staande Wateren. Job
37. 21. Ende nu sietmen het licht
niet als het helder is in den He-
mel, als de Wint door gaat ende
dien suivert. Een Wint niet
suiverende / wert gestelt een
voorbeeld van een groot onheil.
Jer. 4. 11. Te dier tijt sal tot de-
sen Volke en tot Jerusalem geseit
worden; een dorre Wint van de
hooge plaatsen in de Woestijne,
des weegs der Dochter mijns
volcx: niet om te wannen, noch
om te suiveren.

2. In

2. In 't berstroyen van de Wolken hier en daar / wegh en weer in de Werelt. Door de wint schudt Godt sijne Waterbaten / met welke hy den Hof der Aarde bewatert. Job 37. 11. Ook vermoeit hy de dicke Wolke door klaarheit: Hy verstroot de Wolke sijnes lichts. Die keert haar dan na sijn wijsen raadt door ommegangen, &c.

3. In het veranderen van de getijden, de saisoenen / koude en warmte voortbrengende. Job. 37. v. 9. 10. Uit de binnen-kamer komt de wervelwint, en van de verstroojende winden de koude. Door sijn geblaas geeft Godt de vorst. Ende vs. 16. 17. Hebt gy wetenschap van de opweginge der dicke Wolken: De Wonderheden des genen die volmaakt is in wetenschappen? Hoe uw' klederen warm worden, als hy de Aarde stil maakt uit het Zuiden.

4. In de Zee-vaart. Waar ontrent sich klaar geeft te besien de wijsheit Gods / en te smaaken (so maar wel aangestelt desen handel) de goetheit Gods tot

het Menschelik geslachte. Jes.
28. 24. tot het einde / eigent
de Heere hem op een bysondere
wijse toe de eere van den Lant-
bouw / 't verstant des acker-
mans in saaien en maaien.
v. 26. En sijn Godt onderricht
hem van de wijse, ende leert het.
vf. 29. Sulx komt ook voort van
den Heere der heirscharen: hy is
wonderlik van raat, hy is groot
van daat.

Du/indien dese konst van den
Heere komt/en Godt hem daar
toont wonderlik van raadt /
en groot van daat. Hoe veel
meer de uitnemende konst der
Zee-vaart/waar dooz de Men-
schen de Zee self haar onder-
werpen / om te vinden en te sui-
gen de schatten des selfs. Waar
dooz se wandelen op en neer
dooz de geheele Werelt / te sien
de weegen Gods / en rijkdom-
men Gods over de Warde ver-
spreit. De verscheidene gedeel-
ten der Werelt malkander wer-
den bekent / om onderlinge te
verwisselen de zegeninge Gods.
Gewisselik het is de Heere die
den Mensch onderricht in desen
en

en leert. Hier is Godt veel meer wonderlik in raadt en groot in daat.

Hoe weinige souden we van de voetstappen Gods ontrent de nature sien en kennen / was het niet dat ons diende de konst der Zee-vaart. Maar wat was al de kennisse en gawwigheit en neerstigheit hier / so de Heere die wederom niet en diende van het gebzusk der Wint? Tweederley werkinge Gods ontrent de nature is hier seer aanmerkelik.

Het eene het leiden van de Fonteynen en waterbeeken / de heimelike aderen en opene weegen der Warde / die bequaam te maaken tot bewooninge. Het ander het bestieren van de verscheidene beweginge der Winden / op de Zee / om die bequaam te maaken tot bevaringe. Ps. 104. 10.

5. Komt in aanmerkinge de nuttigheit, waar van den Text heeft: Namelik / het verbullen van Gods woort.

6. Wert Gods werkinge grotelir bespeurt in het stillen van de Winden, en betemmen /

tot synen wille. Geen Mensch weet waar henē sijn gaan. Marc. 4. 39. Christus bestrafte de Wint en seide tot de Zee: swijgt / ende de Wint ging leggen / ende daar wiert groote stilte. Het ruigste en ongestuimigste weder sal de Heere dick in een oogenblich doen besadigen. Gelyk de Zee-man hier in de hant Gods t' hemwaarts oberbloedig wel beuint. En daar in is Godt dan hooglick te loben. Want hier heerscht hy over de opgeblasentheit der Zee: Wanneer hare baren haar verheffen stilt hy se. Ps. 89. 10. Een stuk daar in David uitdrukkelik de roem Gods stelt.

Hoewel Godt natuurlike oorzaken mag gebruiken hier toe; so moeten we nochtans Godt self erkennen in die / en sijn werkinge boven die.

De natuurlike oorzaken geven / sijn: het verdozjben van de Dampen / of vernietigen van de Wolken / die de Dampen nederdozjben / of het vertereeren van dese Dampen / die de eerste ontmoeten en keeren dat se

datse niet tot beneden kunnen dalen. Of het fluiten van de Harde / dat geen meer Dampen uitgaan. Aan welke dingen wat is. Als hierom dickwils op den Wint den Regen volgt/ om dat dese Dampen/ die te vozen op malkander gingen/ en met malkanderen streeden/ nu verdikt werden en neergeparst. Maar God moet echter erkent en ge-eert werden boven dit alles.

Nu, wat aangaat de Toe-eigeninge.

TEn eersten. Indien de eere Gods so gewis is in dit Schepsel/so zijn met recht te bestraffen/de sulke/als hoozen/gevoelen/ Ja sien/in de werkingen des selven / so veel van de Godlikheit/ en geven die niet de eere van sulx. Sp loben hem niet in den Storm-wint. Sp kunnen'er wel van spreken / hoe het dan was / hoe haastelik die t' samen rukte / hoe sterk aangquam / hoe haar seplen in stukken scheurden / haare masten spleeten / Kabels stucken bree-

Toe-eigeninge tot ont-nuchteringe van veelen, en vermaninge van alle.

ven/

ven/ Anckers knapten/ hoe het
aanbiel op haar huizen / dat de
bedden onder haar schudden als
Wiegen/ hoe angstelik een getier
het maakte / met wat geweld
het quam / als had het geheele
huis op haar neder moeten val-
len/ hoe self haare herten in haar
lijf trilden en beefden van vreesse
en schrik.

Maar niet een eenig woort
van Godt in allen desen. Se seg-
gen niet in hare herten/ laat ons
nu de Heere vreesen/ die verwek-
kē/deed' aanhoudē / en aflatē de
Winden. Laat ons nu ten min-
sten den Heere vreesen / hebben
we het voor desen niet gedaan;
hebben we daar onheilig ge-
weest/ en vuil geleest als sonder
Godt in de Werelt.

Immers ja! laat ons nu den
Heere vreesen / die groot is in
macht/heerlik in werken/in He-
mel/ op de Arde en in de Zee.

Maar wanneer hooptmen een
woort/ waar mee d'een d'ander
soud opwekken om God te vree-
sen? Woeders! God is te eeren
in het minste sijner werken; veel
meer dan in dese / welke een
macht

macht en Majesteit van haar
 geben. We gebruiken de name
 Gods ydelik / indien we God/
 daar hy hem te beschouwen
 geeft in dese grote werken/ niet
 aanbidden/ blyesen/ verheerliken
 en loben. We zijn so geaart dat
 wy geern door gevoelen en uit-
 wendig betoog geleit zijn; nu hy
 aldien we geen kennisse dragen
 van de heerlijkheit Gods / om
 onse herten beweegt te hebben /
 daar hy komt tot onse uitwen-
 dige sinnen / en dat op sulken
 krachtigen en heerliken wyse;
 het is een gewis teeken/ dat onse
 herten geheel dol en dom zijn/ en
 verre verbyeemt van Godt. In
 werken/ waar van wy de twee-
 de oorsaken bekenen / hebben
 wy nauw eenige gedachte van
 God/ hoewel hy inder daat om-
 der tweede oorsaken wille niet
 te min moet gedacht werden /
 want al de werkinge / al de
 macht / en 't bedryf der tweede
 oorsaken gelegen is in de kracht
 van de eerste. Gelyk die niet en
 bestaan/ so kunnen se haar ook
 niet beweegen sonder dese.

Ende doch dit werk aan-
 gaan-

gaande/denStormwint,'tis gaar
weinig/ nau pet te noemen / dat
we kennen van de tweede oorsake;
daarom; indien God de Heere
hier in niet gekent en geprezen
wert / waar in sal hy 't zijn?

Werken die gemeen zijn geven ons weinig opmerkinge op Godt ; 't welk een seer quaat dink is van ons. Hierom ist dat de Heere/ die toch wil gedacht zijn/ dan dikwils tot ons komt op een vreemde en verschrikkelijke wijze / in sijne Schepselen/ die verheffende hoger dan gemeen / en stellende in haar meer Majesteit ende verschriklikheit / als anders. En sal hy dan niet groot gemaakt en geprezen zijn in dit werck? 't Is de minste eere / die wy Godt kunnen geven ; als wy bewoogen werden dooz sulke werken / waar in de heerlijkheit Gods haar voozdoet/ klaar en krachtig aan onse uitwendige sinnen.

Daar waren andere stukken van de heerlijkheit Gods te bekennen vooz de reden / indien haar ooge maar natuurliker wijze

Wijse verlicht was / tot de
 klaarheit die se soud kunnen er-
 langen / indien niet door het ge-
 voelen verdronken. Sulke hooge
 en heerlike dingen van Godt
 soudse sien / als dewelke ons sou-
 den doen nederballen op onse
 aangesicht en Godt aanbidden.
 Hoe groot moeten dan wel zijn
 die dingē dewelke haar aanbie-
 den / ook aan de ooge des Ge-
 loofs? dit zijn dingē om het her-
 te in der daat op te nemē; om het
 herte te verbullen met verbaast-
 heit. Om in betrekkinge der sin-
 nen te stellen. Te verkrachten
 met de glorie en Godlike luister
 haar eigen. Om het te verbul-
 len met een verwonderlike en
 oneindige vergenoegtheit.

Dit zijn dingen / waerdig
 voor de Engelen in te sien. Voor
 de geestelykste herten te be-
 trachten. Voor de verlichtste
 geesten om mee verbult te wer-
 den; want daar meede Hep-
 ligen geseit werden verbult te
 worden tot alle de volheit
 Gods. Eph. 3. 19. En in dese
 dingen behoorde een Christen
 Ziele voornamentlik geoeffent
 te zijn.

Maar

Maar de heerlikheit Gods te bekennen in de andere Schepselen is vooz de laagste / de minste en domste van allen. Vooz kinderen / sulke als noch uit de Schole der nature niet en zijn / Ja op de benedenste banck in deselve noch sitten. Daarom 'et een goede aanmerkinge van Hieronimus is op de plaatse Matth. 8. daar de Text seit / dat wanneer Christus de Winden en Zee bestrafte / en so stilte maakte ; Dat de Menschen haar verwonderden. De Menschen seit Hieronimus zijn de Scheeplieden / en andere die in 't Scheepken waren / niet de Discipulen : of indien pement wil houden het waren de Discipulen / dat se daarom genaamt werden de Menschen / om dat se noch niet en wisten de kracht des Salighmakers.

De werken Gods hebben so wel haar stemme / als sijn woort. Exod. 4. 8. Ende het sal geschieden / so sy u niet geloben / noch na de stemme des eersten Tekens hozen / so sullen sy de stemme des laatste Teekens geloben. Godt spreekt

spreekt met dese stemme tot de gene die het traagste om te hoozen zijn. Maar hy heeft een ander stemme / waar mede hy tot sijn heiligen spreekt; de stemme van sijn woort: Ja een meer inwendige/ heimeliche/ de stemme van sijn Geest. Hoewel hy ook tot haar spreekt met sijn andere stemme als tot andere.

Daarom niet te hoozen na de stemme van sijn werken/ is een bewijs van een herte vertwysfelt-boos. Van een Mensch welke leeft als sonder Godt in de Werelt.

Die gene / welke gebozdert hebben tot het aanmerken van de hogere dingen Gods/ moeten ondertusschen dese niet onachtsamē/ maar meer geestelik zijn in het beschouwen van de heerlikheit Gods alhier / en op een hoger en verhebener wijze dan andere/ doen / of kunnen haar gedragen. Sp souden hare harten verbult hebben met geestelike overdenkingē van hier. Sp moesten hier sien op de heerlikheit Gods/ als de heerlikheit van die God/ aan welke hare sielen haar deel

deel hebben / en bysonder Eigendom. De macht en heerlijkheit van haren Vader. Ps. 48. 15. Dese God is onse God eeuwiglike ende altoos. Het begin van den Psalm is: de Heere is groot en leer te prijsen.

Ende wert onder andere gronden van dien lof Ps. 8. gestelt. Hoe Godt met een Oosten Wint verbreekt de Schepen van Tarsis. Daar op dan staat het slot: Dese God is onse God eeuwig en altoos. Dit is de kracht dewelke vast werkt al dat goede / 't welke God gedacht heeft voor haar / en beloofst aan haar. Dese heerlijkheit is die gene dewelke de heerlijkheit sal byzenogen over sijne heiligen voor eeuwig. Alle begrepen in dese woorden; Dese God is onse God eeuwig en altoos.

Vrage. Hoe sullen wy den Heere loven in desen Stormwint?

Antw. De name Gods is groot in deselve, en daarom grotelick te loven.

1. Daar in datwe onse gedach-

dachten opwecken tot de overdenkinge van Gods grootheit en Majesteit hier in/ om so vooz hem te vreesen en te beven; o Heere! hoe zijt gē bekleet met heerlikheit en Majesteit/ wie soud niet vreesen en beven vooz sulken Godt als gē zijt? De Stemme des Heeren doet de Woestijne beven, Ps. 29. 8. Dat is: het wilt gedierte der woestijne; en sal de selve onse herten niet doen beven? Sullen onse herten herder en ongeboeliker zyn/ dan die van 't wilt en woest gedierte in de Woestijne? Sy doet de hoogste Cedars beven; Hoe trots zyn onse gemoederen dan en verhart van hoogmoet en dwaasheit/ indien sy niet beven vooz sulck een Godt als dese is.

Bysondere
stukken
hier aan te
merken,
tot verder
overtui-
ginge en
bericht.

Aanmerkelik is het seggen van Elihu. Iob 37. 1. Ook beeft hier over mijn herte, en springt op uit sijn plaatse.

Ende wat is 'et waar over sijn herte dus beeft? Hy brult met sijn Stemme, hy dondert met de Stemme sijner hoogheit, vs. 4. Godt dondert met sijn Stemme

fer

feer wonderlik, hy doet groote dingen ende wy en begripen se niet, vers 5. Uit de binnen-kameren komt de Wervel-wint, v. 9. De Wint doorgaat en suivert, v. 21. Daarom hy ook besluit van dit groot werk Gods/ als van andere meer. v. 23. 24. Den almachtigen die en kunnen wy niet vinden: hy is groot van kracht, doch door gerichte en grote gerechtigheit verdruckt hy niet. Daarom vreesen hem de lieden.

Doo?waar die tijt is nu / so God te vreesen / en doo? hem neder te vallen met herten / tot in het diepste vernedert en op 't hooghste bevende. Geen tijt meer te woelen / mozen en te rasen / gelijk de p?actique van sommigen is / dat / wanneer onweder en stormen ontstaan / en hun in gevaar / sy tieren en rasen tegen de Winden. So seer als de Winden de Zee doen rasen; so seer doen sy 't hare herten; sweerende en bloekende in hare dulligheit / dat het te schriklik is om hozen / hare verbloekte herten uitbrakende haare vuiligheit. Recht als van

van haar staat Jes. 57. 20. De
 Godlose zijn als een voortgedre-
 vene Zee, want die en kan niet ru-
 sten, en hare Wateren werpen
 slijk en modder op. O! die ver-
 bloekte slijk en modder die
 opgeworpen wert van sul-
 ke herten! in sulke tijden/
 waar de Heere roept om
 hem aldermeest te vreesen/
 vooz hem te beven/ en hem on-
 derdanig te werden. Wat is
 dit anders als onse pijlen op-
 waarts na den Hemel te schie-
 ten/ en te doen bliegen eben in
 het aangesichte Gods self.

Ik heb gelesen van een volk *Herodo-*
 in Africa/ 't welk besocht wierd *tus Lib. 2.*
 met stercke Winden / die hoo-
 pen sants over hun velden en
 woonplaatsen dzeven/ een leger
 maakte om tegen deselve te
 bechten; maar met desen uit-
 gang/ dat sp selve wierden
 begraven onder de Sant-ber-
 gen/ welke de Winden maak-
 ten.

Maar geen minder sotheit is
 het van dese / die bloeken en
 tieren in tijde van onweder.
 Dese zijn bestrijders van God:
 E en

en is het sijn lankmoedigheid /
dat dien verbloekten adem /
dien se uitgeven / ter selver tijt /
niet en wert verstikt.

2. Laat ons Godt de eere ge-
ven in desen storm-wint / met
te overdenken wat voor arme
Scheepselen wy zijn. Hoe
gantsch al wy van die Godt
gehozen / welke hem bewijst so
verre boven ons in deselve. We
sien dat hy een Damp so ver-
schriklik kan maaken voor ons /
dat wy'er niet voor en bestaan.
We sien wat voordeel hy op
ons heeft met de Winden / on-
se huizen te overstorten / onse
Schepen in stukken te slaan.
Merk hoe Job gestelt was / als
de Heere hem antwoorde uit een
onweder. Cap. 38. 1. Verge-
leken met Cap. 39. 37/38. Siet
ik bente geringe, wat soud ik u
antwoorden? ik legge mijn hant
op de mont. Eenmaal heb ik ge-
sprooken; maar en sal niet ant-
woorden; of tweemaal, maar en
sal niet voortvaren. Wederom
Cap. 40 6. met Cap. 42. 5/6. De
Heere seit hoe hy dit Schep-
sel gebruikt / om mee te spreken
den

den Mensche tot verneederin-
ge. Ende de werkinge van sulx
hebben we in Job. Met het ge-
hoor der oore heb ik u gehoord :
Maar nu liet u mijn ooge. Daar-
om verfoey ik my, en heb berouw
in stof en asche.

Het maakt Job / soo heili-
gen man / hem selven te ver-
soepen / ende stof en asche / voor
dien groten Godt.

3. Laat ons ter oorsake van
dit alles daar toe gebracht
worden / dat we sorg dragen
om onse herten wel te reinigen /
en rein te bewaren van misda-
den / ten einde de verschrikkin-
ge Gods onsen geest niet over-
stelpen en doet weg sincken. Het
is een heerlike sake / in dese
groote werken Gods / te kun-
nen sien op Godt / met troost en
bypmoedigheid. Ende nu indien
daar niet en lag de schuld op
het herte (hoewel anders dooz
eerbiedigheid bewogen ontrent
de werken Gods) al het onwes-
der in de Werelt soude het selve
niet kunnen doen beven op sul-
ke wyse / als om te verhinde-
ren de troost / bypmoedigheid /

soete ruste en het verlaten der
Ziele op Godt.

Ia sulks soud eerder het herte verheugen/ en opwecken om sich selfs te segenen in desen God van synen troost / en van alle syn heil.

Indien het niet was van wegen Dampen / gebonden in het aartrijke / all de Stozmen en Tempeesten souden nooit cene Aartbevinge maaken op het selve. So indien ons gemoet suiver was van binnen/ alles wat van buiten sich voordeed' / en soude geen slaassche / en wanhopende Hert-bevinge geven.

Plinius seit dat den Arent niet en schrikt vooz den Donner / niet vooz de alderswaarste ; daar andere Vogelen schudden en beben / en het gedierte des velts sich in hare holen verschuilt. So is 't ook gelegen met geestelike herten / die met God wandelen / en houden haren weg naboven toe ; de sulke en werden niet verschrikt van sulke dingen / als de herten in andere ter beswijkinge tresten. Herten die Hemelsch zijn / zijn /

gez

gelijk de Lucht bové het middelste gedeelte / byp van stormen en Tempeesten. Het is aanmerkelijk 't gene wy leesen van David / Ps. 18. Daar hy de heerlijkheit Gods uitmeet in de aartbedingen / en schrikkelike Tempeesten: De Aardt daverde en beefde, en de gronden der bergen beroerden sich en daverden om dat hy ontsteken was, Rook ging op van zijn neuse, ende een vier uit zijn mont verteerde; kolen werdē daar van aangesteken: en hy boog den Hemel en daalde neder; en donkerheit was onder zijn voeten. En hy voer op een Cherub en vloog: Ja hy vloog snellick op de vleugelen des wints. Duisternis sette hy tot zijn verberginge: Rontom hem was zijn tente, duisterheit der wateren, Wolken des Hemels. Van den glants die voor hem was dreven sijne wolken daar henen; hagel en vierige kolen. Ende de Heere donderde in den Hemel, en de Alderhooghste gaf zijn stemme, ende hy vermenigvuldigde de Blixemen, ende verschrikte, &c. Ende siet hoe David sich troost in alle desen.

v. 17. Hy font van de hoogte en nam my, hy trok my op uit grote Wateren. Dese droevige Tempeesten / en schriekelijke onweders waren niet om mijn te overstelpen en te doen versinken in de Wateren; maar de Heere nam my / die Godt die sich so verschriekelijk vertoonde in dese Stozmen en Tempeesten / deselve nam my / en trok my uit veel wateren. En v. 20. De Heere voerde my uit in ruimte, hy ruckte my uit, want hy had lust aan my.

4. Geeft Godt de eere / met hem te danken voor dat ge verlost zijt van so schriekelijke oordeelen / daar de Heere de Winden en Tempeesten als Scherp rechters doet komen tot veelen. En soodanig hadden se ook ons geweest (mogen sommige van u wel seggen) indien se niet gewendet waren ter sulker tijt; wy waren gewisselijk vergaan.

En indien vergaan / wat daar voort? licht van dese schriekelijke wateren / gesonken in een poel van 't onuitblusschelijk vier / opgeswolgen van den oneindigen

gen Oceaen / van de Eeuwige
toorn Gods. Maar God heeft
u behouden / en gy zyt noch by
't leven / en geniet den dag der
genade. De goetheit Gods is
uw geweest / 't gene hy beloof-
de / Jes. 32. 2. Een verberginge
tegen de Wint, en schuilplaatse
tegen de vloet. Gods wyje ge-
nade t' uwaarts / en sijne on-
verdiende goetheit is alleen ge-
weest uwe behoudenisse. Want
wat kond jy doch doen / om je
selfs te helpen? 't kan zijn dat
je heb geroepen tot Godt en
hem gebeden. Maar wat ver-
mochten uwe gebeden? die gy
waart en noch vast zyt een on-
heilig en buil Schepsel? De
komst en gemeene gang uwes
levens streckende tot een open-
bare vpantschap met de groote
Godt der geheele Werelt.

Men segt van de Filosooph
Bias / dat hy / varende met een
hoop ongeschikt volk / daar
baar een verbaarlike Storm
beliep / ende dat volk vielen aan
't bidden en schreeuwen tot ha-
re Goden / vast riep van stille
te swijgen / op dat de Goden

haar niet en mochten hoozen /
en sy alle te qualicker baren om
harent wille.

De snootstede in sulken ge-
baar is / sal wel schreeuwen /
en somtijts een gebedt in de
mont nemen.

Maar wat soud sulken ge-
bedt aangenaam zijn / dat
voortkomt uit een mont / die /
weinig geleden / so vele bloes-
ken uitbraakte? Die besmet is
dooz so veel lasteringen? En
noch niet gesuibert dooz boet-
veerdigheid en bekeeringe?

Daarom die gy zyt behou-
den (andere zijn vergaan) aan-
bidt de vyge genade Gods/geest
hem de eere; en laat Godt so
van u geloofst zijn in den
Stormwint.

5. Geest God de eere hier in;
dat gy hem aan-loopt / hem
soekt / om het verwecken / o-
donneeren / en stillen van den
Wint / na dat gy uwe gelegent-
heit dan bevint.

Alex. ab

Alex. l. 3.

c. 22.

Ik heb van een volk gelesen/
't welke een Altaar oprechte
voor de Winden / en eens
's Jaars een gantsche nacht
toe-

toebracht in het vieren der sel-
 ver/ op datse mochten breefsa-
 me Winden hebben; van we-
 gen de schade diese dikwils by
 de selve leden. Maar wy heb-
 ben anders geleert; namentlik
 hoger dan de winden op te klim-
 men/ tot Godt/ die erkennende
 den geenen/ welke de Windt
 verweckt en regeert. Dit is
 een stuck van die eere de welke
 Godt toekomt; hem te beken-
 nen en te zoeken in dese dingen.

Schoon het maar een gemeen
 werck van Gods voorsienig-
 heit is/ so verwacht hy daar in
 gekent en gesocht te zijn.
 't Gebedt heeft de Hemelen toe-
 gesloten / en open gedaan.
 't Gebedt heeft macht over He-
 melen Earde/ Lucht/ Zee en
 Winden. Het gebedt overmag
 Godt self; hoe veel meer aller-
 leije Schepselen? We lesen
 1 Sam. 7. 9/ 10. Als Samuel den
 Heere een melk-lam ten brant-
 offer offerde; en riep tot den
 Heere voor Israel, dat de Heere
 terstont donderde met een groo-
 ten donder over de Philistijnen.
 Ende Apoc. 8. 4, 5. Als de rook

des reukwerkx, met de gebeden der heiligen op ging van de hant des Engels voor Godt. Ende de Engel het wierook-vat nam, en vulde met het vier des Altaars, en wierp op de Aarde, dat daar geschieden Stemmen en Donderflagen, en Blixemen en Aartbevinge.

Al de Duivelen uit de Hel en hebben die macht niet over de Winden / die de gebeden der Heiligen hebben.

*Euseb.
l. 5. c. 5.*

Wij hebben een vermaarde geschiedenisse / van wat het gebedt heeft vermogt. Het Heirleger van Marcus Aurelius gebracht tot de grootste nood van doofst / in een groote droogte. Viel men aan het bidden / en dat met dese vrucht / dat Godt de Heere een groot Temppeest gaf / het welke den Vrant te gelijk ter vlucht ende ter val bracht; maar hun gaf een verberschenden regen. Daar van dat Leger namaals geheeten was / het Blixemend Leger. By welke occasie Aurelius dan seer beweegt wierd om de Christenen voortaan te begunstigen / en
self

self te schryven voor hare sake;
 bekennende dit de hant Gods /
 en een vrucht van der Christe-
 nen gebeden. Indien nu het ge-
 bedt macht heeft over regen /
 donder / en weerlicht / gewisse-
 lik ook over den Wint. Indien
 je daarom Godt in deselve niet
 en zoekt / en denkt het gebed niet
 te vermogen / je zyt meer Hei-
 densch en ongodlik / dan de on-
 geschikste Heidenen self. Matt.
 8. 24. Wanneer die groote on-
 gestuimigheid opstond in de Zee,
 Christus wierd opgeweckt. Wan-
 neer een onweder of Storm ver-
 rijst, moet God gesocht zijn.

6. Bedenck / so Stozmen en
 Tempeesten in de Lucht so
 schrikkelik zijn ; wat moeten
 niet wel de Stozmen en Tem-
 peesten van Gods Toorn / daar
 hy sijne pffelicke oordeelen oef-
 sent aan Volkeren en Konink-
 rijken ? Hoe schriklik Stozmen
 en Tempeesten in de Conscien-
 tie der Menschen ?

Van het eerste. Dus bedreigt
 de Heere Jes. 28. 1 / 2. De Ho-
 veerdige krone der dronckenen
 van Ephraim / welkers heer-
 lik.

lik cieraat was een afvallende bloeme; Siet de Heere heeft een sterken en machtigen, daar is gelijk een hagel-vloet een poorte des verderfs: gelijk een vloet der sterke Wateren, &c.

En nu de Wolken hoopen al te samen / en hangen swart en droevig over beele plaatsen / als of de Heere ons gespaart had tot dagen van Stormen. Gods weg is een langen tijd geweest in de soete stilte van vrede; in de soete Sonneschijn van Zegeningen. Maar nu / Nah. 1. 3. Des Heeren weg is in Wervelwint en in Storm. Die selfde Godt / die traag is tot toorn / heeft sijn weg in Storm. Ende langs die weg schijnt hy nu te komen. Elia konde een grooten regen voorsien / by een Wolke niet grooter dan eens mans hant. Wy mogen niet alleen een regen / maar een grooten storm / een Tempeest te gemoet sien / die vast toehalen / by Wolken byp grooter dan een mans handt. Want al den Hemel van Wolken en Wint swart is. Wy hebben menigmaal ge-
vreeft.

I Kon. 18.

44.

vzeest vooz het toehalen / maar
 om dat het wederom verdreven
 is / ons vryheit beloofst: Godt
 heeft sijn tyden daar hy sijne
 Wolken en Winden so verga-
 dert / datse niet overdyjven /
 tot datse sijn woort verbult
 hebben. Nu een kloeksinnig
 Mensche siet het quaat en ver-
 berght sich / Prov. 22. 3. De qua-
 de lieden en verstaan het recht
 niet; maar die den Heere soeken
 verstaan alles wat zijn de ge- Prov. 28. 5.
 dachten en bekommernissen der
 gener die Godt soeken. Merck
 wat sy doen! Indien se yet van
 de meninge Gods verstaan;
 so isser een Storm op komen-
 de weg. Het wert aange-
 merkt van de Bijen / datse vooz
 een Storm in alle haast na hun
 korven vliegen. Nu wat zijn
 de korven en huissens der heili-
 gen / anders dan de Kercken
 Christi? afgesondert van de
 Werelt / en onder den anderen
 vereenigt / om den name Gods
 te verheerliken in den weg sijn-
 ner ordonnantien? Dese heb-
 ben de belofte Gods / om te zijn
 een Toevlucht en verberginge te-
 gen

gen den vloet en tegen de regen ,
 Ies. 4. 6. Dese zijn de kamers in
 welke de Heere sijne heiligen
 dan roept/ Ies. 26. 20. Gaat he-
 nen mijn volk , gaat in uwe bin-
 nenste kamers , en sluit uwe deu-
 ren na u toe : verbergt u als een
 kleinen ogenblik , tot dat de gram-
 schap overgae, Want siet, de Hee-
 re sal uit zijn plaatse uitgaan, om
 de ongerechtigheit der inwoon-
 deren der aarde, over haar te be-
 soeken, ende de Aarde sal haar
 bloet ontdecken, ende en sal haar
 doot-geflagene niet langer bedekt
 houden. Dese zijn de Pellaas, tot
 welke Godt u roept. Indien je
 dunkt te vast geseten te zijn op
 u plaatse / om op te staan; siet
 toe dat den Storm u niet en zy /
 als se gedreigt wert/ Job. 27.
 21. De Oosten-wint sal hem weg-
 voeren dat hy henen gaat : en sal
 hem wegstormen uit zijn plaatse.
 Het woort van Elia tot Achab
 is bekend / als hy de Wolken
 sag opkomen. Spant aan / en
 komt af; dat u de regen niet op
 en houde. Ende so is mijn
 woort ook tot u; haast u / op dat
 den Storm u niet vooz en kome.
 Het

*Ite ad
 Pellam.*

Het is schriklik / als een vpyant een Stadt in een Storm inneemt. Maar hoe schriklik sal het dan wesen voor dat volk / 't welk de Heere / als vpyant / na sijne vrede-biedingen / en hare verwerpinge / sal in Storm overkomen ? Het is de hoogmoet van 's Menschen herte / die hem weerhout die te vreesen. Daarom mijn gebedt zijn sal / dat vanden Psalmist / Ps. 83. 15. Heere verschriktse van uwe draei-wint. Ik wil niet bidden als in het voorige deel ; vervolgtse met u Moeder: o neen ! is het mogelijk / de Heere doe het ophouden van haar. Noch Heere verschriktse met uwen draei-wint. Maar van uwen draei-wint.

Het ander aangaande. Hoe schriklik zijn Stormen ontsteecken en woedende in de Conscientie des Menschen? daar de toorn Gods de ziele der Menschen vervolgt als de Wint. Gelyk Job klaagt / Cap. 30. 15. Men is met verschrikkingen tegen my gekeert; elk een vervolgt als een Wint mijn edele Ziele. En
Cap.

Cap. 9. 17. Hy vermorselt my door een onweder. Daar Godt seit: gaat vervolgtse met u onweder / en verschriktse met uwen dzaai-wint.

*Sed tranquillitas
ista tempestas
erit.*

¶ Nu na groote stilte wil gemeenlik wel grooote Storm opstaan. Deele van u hebben gehad lange stilte van vyede en boorzpoet / je meugt wel een Storm te gemoet sien. Godt / die geseit wert / Ps. 107. 29. den Storm stille te doen staan / kan uwe stilte so licht tot Storm maaken. De Dampen / dewelke het onweder veroorzaaken / zijn ongeboelick; maar wanneer se t'samen-lopen / en als tot een groeijen / hebbē se grote kracht. So gaat 'et ook met de sonden / die begaan werden / en vermeerderen sonder datmen het gevoelt / en bp hoopen in de Conscientie steeken. Voor tegenwoordig en viint / en voelt men se so niet. Maar ten laastten veroorzaken se een schriklik onweder; en insonderheit wanneer de herten der menschen opgeswollen zijn van trotsheit. De Zee-luy seggen dat eer
groot

van den Zee-man. 65

groot onweder ontstaat/ de Zee
gemeenlik swelt en gier. En sa
isset ook gemeenlik met de Con-
scientie / hoe meer opgeswollen
het herte des godloosen is / hoe
nader het onweder hem is ge-
komen. Menig een van u is in
sijn tijt geweest in de schriklijxe
Storzen / die de herten deden
beven in uw lijf. Maar gy hebt
om te sien na een ander slag
van onweder / en schrikkelij-
ker; wanneer niet Dampen /
maar de gramschap eenes
oneindigen Gods/ in uwe Con-
scientie / uwe herten sal pluc-
ken en scheuren. De ver-
schrikkingen Gods/ u verbol-
gende/ sullen een andere beroe-
ringe maaken/ in uw herten;
dan ooit Storm-wind deed/ in
in geweldige Wateren. Ps. 11.
6. Hy sal op de Godlose regenen
stricken, vier en swevel, ende
een geweldige Storm-wint sal het
deel hares bekers zijn.

Het wort geseit het deel hares
bekers (seit Augustinus over
dese plaats) van de nette ma-
te en gelijkheit / dewelke de
rechtveerdigheit Gods houdt
in

in het uitdeilen van de straffe
aan de Sondaars. Gelijk wy
voor hen hoorden / dat God
gefeit wert een gewichte te heb-
ben voor den winden ; so heeft
hy't ook voor desen Stormen en
Onweders / die over de God-
lofen komen ; de Heere weegt
deselve / en hebben se wel haare
overeenkomste en gelijksoortig-
heit met de sonden. Indien je
dan t'eeniger tijt met vrese ge-
slagen zijt / als je saagt de hoge
Water-bloeden rollen en rasen
in de Zee / door stercke wint
gedreven ; wat een schrik wil
uw' herten bevalen / wan-
neer je sult sien de bloeden van
Godtloosheit op u af-komen
rollen ? Hoe willen dan de ver-
schrikkingen der Helle u om-
gripen ! David seit Ps. 18. 5.
Banden des doots hadden my
ombangen / ende beken Be-
lials verschrikten my. Bee-
ken van godloosheit / set het
Arias Montanus over / of hy het
mag verstaan van ongodlike
Menschen. Daar het woort de
andere sin ook ligt / mogen wy
het alsoo ook verstaan van de
god-

*Impieta-
tis.*

godloosheit der Menschen in
t gemeen; dan ombingen my
banden des doots!

De Heere geve u een hert des-
sen Storm te voorzien en te
voorkomen. We lesen Exod.
9. 20. Wanneer Godt Egyp-
ten dreigde met dien schrikliken
storm van Hagel; dat so wie on-
der Pharaos knechten des Hee-
re woort vreesde, die dede sijn
knechten ende sijn vee in de huizen
vlieden. Nu op desen dag hoor
je een Storm van den Heere
gedreigt; dat dan elke siele/die
des Heeren woort vreesst/bliede
in een schuilplaats. De schuil-
plaats nu is geen andere dan de
Heere Jesus Christus. Het gene
gesegt wert Jes. 32. 2. is waar
in hem. Die man sal zijn een
verberginge tegende Wint, ende
een schuilplaats tegen den vloet.

7. Laat ons noch hoger op-
klimmen met onse gedachten/
om God te eeren in den Storm-
wint. Laat ons overleggen in
onse herten / indien Godt so ver-
schriklik is in dit eene Schepsel; hoe
hy't wil zijn, wanneer hy verschi-
nen sal hier na in al sijn kracht, in
all

all zijn gramschap, in al zijn rechtveerdigheid, in de heiligheit van den groten Godt, daar de Schriftuur soo veel van spreekt. Wanneer hy hem sal aankleden met Majesteit en heerlikheit, tot de uitterste doorluchtigheit der selven. Wanneer de Hemelen sullen

2 Pet. 3. 10. verby gaan met een gedruisch, ende de Elementen branden sullen ende vergaan, ende de Aarde. Wanneer al de Werelt in 't vier sal geset zijn rontom hem. De stemme des Heeren heeft de Aarde beweegt: Maar nu heeft hy

Heb. 12. 26. verkondigt, seggende; noch eenmaal sal ik bewegen, niet alleen de Aarde, maar ook den Hemel. Dat wil een schriklike dag zijn, wanneer de sterren van den Hemel op de aarde sullen vallen, gelijk een vygeboom hare ontijdige vijgen afwerpt, als se van een harden wint geschuddet wert. Wanneer alle bergen en eylanden uit hare plaats sullen bewogen werden. Ende de Koningen der aarde, ende de Groote, ende de Rijke haar verbergen sullen in de speloncken, en steen-rotsen der bergen. Apoc. 6. 13, 14, 15. Wy houden het een
groot-

grooten Wint, welke de vruchten van de boomen schudt. Maar hoe schrikkelik sal die dan moeten zijn dewelke de Hemelen bewee-
gen sal, en schudden dat de ster-
ren van daar afvallen, als de on-
tijdige vrucht des vijgebooms.
Gewisselik boven alle begripen!
Ende echter sal Godt t'eeni-
gen dage / met sulken Storm-
wint / in sijn heerlikheit verschij-
nen. Wanneer niet alleen Kin-
keren en Vrouwen / ende een deel
vreesachtige sullen schrikken;
Maar de Koningen / Oversten
en Machtigen der Warde beven
en hun verbergen / en wenschen
dat de Bergen op 'er mochten
vallen / ende heubelen bedecken
van den toorn Gods.

Also heb ik gepoogt u aan te
wijzen / hoe je Godt soud eeren
in dit werck.

De uitwendige sinnen be-
roert te hebben / dat is niet
grooter dan de onredelike die-
ren bevalt. Het swijn sal op en
neer lopen / en schreeuwen in
Storm en onweder / ja daar die
noch aankomen / eer gevoelig
daar van zijnde dan gy. Maar
Godt

Godt maakt ons geleerder dan
 de beesten der Arde / en wijser
 dan 't gebogelte des Hemels.
 Job. 35. 11. Daarom wacht
 hy ook een andere eere van ons
 Menschen / als van haar. En
 een ander en meerdere van den
 Christenen / als wel gemeene
 Menschen. Godt heeft het re-
 delick Schepsel gegeven de oor-
 saken der dingen uit te vinden ;
 maar wy moeten hier toefien
 niet te rusten tot dat we de eer-
 ste en hoogste oorzaak hebben
 gebonden. De Philosophen dis-
 puteren over de benedenste
 oorzaken ; maar het is een Qui-
 velsche kennisse die berust al-
 leen in de beschouwing van de
 nature / en den Mensch van
 Godt afhoudt / seit Calvi-
 nus over den 29. Psal. Voozt
 ook dese uitdrukkinge gebui-
 kende ; Indien yemant een
 Mensch begeerde te leeren ken-
 nen / en hy besag hem niet in
 syn aangesichte / maar wende
 de ogen al vast op syne nagelen /
 diens dwaasheit is sekerlik te
 belachen. Also / seit hy / is 't met
 de Menschen die alleen haar be-
 den-

*Sed dia-
 bolica hac
 est scien-
 tia, quæ in
 natura
 contem-
 platione
 nos reti-
 nens à
 Deo a-
 vertit,
 Calvin.
 in Ps. 29.*

*Merito
 videbitur
 ejus stul-
 tia,*

denkingen laten gaan ontrent
de benedenste oorzaken / als
werken der nature / en verge-
ten Godt de opper-oorzaak van
alles.

Nu moeten we in Godt dus
te eeren sien so geestelik te zijn/
als ons doenlik is / so sal het
werck zijn indruk hebben in
onse herten; maar indien we
slegs uitterlik bewoogen zijn/
al die beweginge sal haast ge-
daan zijn en te niete gaan.

I I.

Volgt het Tweede stuk.

Die sijn woort doet.

Wanneer Godt een Storm- Leere.
wint sendt / sulx is om sijn
woort te verbullen.

De Winden / hebje voor ge-
hoort / sijn booden Gods. Nu
is dit haar vaste bootschap; na-
melik Gods woort te doen.

Daar is vierder ley woort
Godts / om welke sy gesonden
waren / te doen.

1. Het woort van sijn besluit. Verklarin-
Daar hy pet voorgenomen en ge van het
be-

woort
Gods hier
al te ver-
vullen.

bepaalt heeft te doen; is den Stormwint een van die Schepselen / welke de Heere voorzwerpt uit sijn Schat-kamer / om het gedachte te beschikken. Daarom deselve ook komen sal ter dier tijt / op die plaats / en werken met die kracht / en aanhouden dien tijt / welke bequaamst zijn om te verbullen dit woort van Gods besluit.

2. Het woort van Gods bevel. So God roept om dit woort het moet komen; so hy het selve aanspreekt / het sal gaan en voorspoedig zijn / tot dat gene / waar toe 'et gesonden wert. Dit is een van Gods Heirkrachten / die maar wachten op den wenck van sijn oogen.

Hiu tot de verbullinge van dit en het ander woort roept Godt de Winden uit den Schatkamer van sijn wijsheit en macht.

3. Het woort van sijne bedreiginge. Met wat quaat God de Heere de Sondaars bedreigt / dat valt onder de macht van dit Schepsel / als uitvoerder. Daarom hy wert genaamt /
een

een verdervende Wint, Jer. 51. 1.
 Een Stormwint in mijn grimmig-
 heit, Ezech. 13. 13. Indien'er
 een dreigement hout op eenig
 Menschē varende in een Schip/
 of reedende aan het selve / de
 Heere sent menigmaal sijne
 Winden dat te verbullen. Als
 Jonas hem tegen den Heere
 besondigde / en bloodt van sijn
 aanschijn / so berwekte de Hee-
 re een Stormwint om hem te
 achtervolgen / gelijk een bode /
 die niet en wilde ophouden tot
 dat hy den selven wel gearre-
 steert hadde / en doen kennen
 wat het was / 't Woot God's
 niet te gehoorzamen.

Die Wint en dat onweder /
 welke haar nu of dan verheffen/
 mogen vruchten zijn van Gods
 mishagen wegens dese of gene
 uwe sonde / alwaart voor vele
 tijt al begaan. En daar komen-
 se uit de Schatkamer van
 Gods Toorn.

4. Het woot van belofte /
 om een zegen te geven. En daar
 komense uit de Schatkamer
 van Gods genade. Om dit
 woot te verbullen werken alle

Rom. 8. 28.

1. Tim. 4.

Dingen ten goeden mede/ die
 Godt lief hebben. De godsaf-
 ligheit heeft de belofte van dit
 en van het toekomende leven.
 Wanneer de Heere in verbont
 treedt met sijn volk / so zijn alle
 tweede oorzaken aan een ge-
 schakelt t' haren goede te wer-
 ken. Jos. 2. 21/ 22. Ik sal de
 Hemelen verhozen/ en die sullen
 de Earde verhozen/ &c. Ende
 dat is waar van alle andere
 tweede oorzaken. Het gene wert
 geseit van de wolken/ gedreeven
 rontom van de Winden / datse
 gesonden waren tot een roede
 of weldadigheid/ Job 37. 13.
 is waar van de Winden self.
 Ook die komen somtijts als
 roeden / somtijt om weldadig-
 heit te doen.

Gebruik
 - gemeen.

Het gebruik aangaande, en
 wel voor

1. Eerst het gemeene. So
 leeren wy hier / hoge en eer-
 weerdige gedachten van het
 woort Gods te hebben; aange-
 sien de Heere sulke heerlike wee-
 gen heeft om dat te verbullen.

Daar

Daar het woort des Heeren is/
 daar is macht. Hemel en Mar- Math. 5. 18.
 de sullen voorby gaan; maar
 niet een Jota of Tittel van
 Gods woort. De Heere acht
 een eenige Tittel van syn woort
 meer dan Hemel en Marde. Hy
 wilde liever die laten voorby
 gaan dan het minste deel van
 syn woort. Schoon dat hy het
 laag instelt ende niet wilt om
 het selve eene bose lust / of licha-
 melik voordeel verlaten. God
 echter sal de Hemel en Marde
 beweegen om syn woort te ver-
 bullen; Ja deselve eerder ont-
 binden en te niete maaken / eer
 hy niet soud verbullen elk stuk-
 jen van syn woort. Indien de
 Heere dese heerlicke dingen ge-
 maakt heeft / om te dienen tot
 de behoudenisse en verbullinge
 van syn woort; so moet het
 woort voorzeker boven die selve
 zijn. Daarom schoon de name
 Gods klaar leit in die / so leit
 hy noch klaarder in syn woort.
 Waar van die voortreffelyke
 plaats is / Ps. 138. 2. Gy hebt
 van weegen uwen gantschen na-
 me uw' woort groot gemaakt.

Pl. 111. 3. Sijn doen is Majesteit
 en heerlikheit. Maar sijn woort
 is op een bpsondere wijze het
 rechte beelt van sijn heilichheit
 en heerlikheit/dewelke wy daar
 aanschouwen met ongedek-
 ten aangesichte / so verandert
 werdende na het selfde beelt /
 van heerlikheit tot heerlikheit.
 2 Cor. 3. 18. Nu / indien de na-
 me Gods klaarder leit in sijn
 woort dan in sijn werken / so
 sal een begenadigde ziele Godt
 ook klaarder sien in het selve/
 en hem meerder vzeesen / dan
 elders. Gelyk we lesen van
 Elia/ 1. Kon. 19. 11 / 12. De
 sterke Wint / de sware Martbe-
 vinge / het Hemelsch vier ging
 voorby/noch was sijn herte niet
 so getroffen/als van het suise en
 de sachte stilte; want de Text seit;
 dat God daar in was/schoon'et
 was een sachte / stille stemme /
 nochtans om dat Godt daar
 was anders dan in de andere
 wonderwerken/so vzeesde Elia
 meer. Dese plaatse wert mis-
 duit van veelen / die se inbren-
 gen tegen het predicken van de
 Wet Gods/en dzingen des sel-
 ven ;

ven; het welke sy seggen so veel is/ als Godt aan den Son-
 daar verschrikkelijk te vertoo-
 nen; daar Godt niet en was in
 het vier noch den Wint / maar
 in een sachte stilte. Doch is 't
 klaar dat niet minder dan sulx
 en kan besloten werden hier
 uit; dewijle Godt self in dese
 stilte quam met de schriklijste
 bootschap aan het volk. Want
 hy wil dat Elia sal gaan te sal-
 ven Hasaël tot Koning over
 Syrien. Iehu over Israel. En
 Eliza tot Propheet in sijn plaat-
 se/ met aankondinge; dat Je-
 hu hem die van het sweert Ha-
 saels ontkomt doden sal / endie
 van het sweert Iehu Eliza
 voort. Siet wat een schrickeli-
 ke bedreiginge van Godt quam
 uit die sachte stilte! Ende Elias
 self na hem Godt dus verschee-
 nen was in sachte stilte / die en
 was in 't verbolg sijnes dien-
 stes daarom niet te min ver-
 schrikkelijk. In het 2. Boek der
 Kon. cap. 1. is te sien hoe ge-
 streng en vierig hy was. Als
 hy het vier van den Hemel af-
 riep om den hooftman met sijn

Dese plaet-
 se, 1 Kon.
 19. gesui-
 vert van
 misduidig-
 ge.

vijftige te verslinden. Den eenen en den anderen niet toege-
 vende tot den derden quam in
 onderdanigheit. Ende in der
 daat / dien handel Godts / daar
 hy Elia verscheen / eerst in een
 stercken Wint / dan in een Aart-
 bevinge ; In vier voort / en
 ten laatsten in het suisen en
 sachte stilte ; wilde dit Elia too-
 gen / hoe Godt wilde dat Elia
 hem dragen soud in synen
 dienst. Namelik / eerst ver-
 schrikkelik / dan weer liefelik.
 Noch dat gesegt wert / Godt
 was niet in de Wint / noch
 Aardtbevinge / noch in 't vier /
 maar in het suisen en sachte stil-
 te. Daar mede is getoont / dat
 Elia en so andere dienaren
 Gods den volke souden weesen
 die stercken Wint / aartbevinge
 en 't vier / tot dat God verschijnt
 in haar ; en wanneer se Godt
 bekenmen in die / dat hy hun dan
 soud zijn tot een stille stemme.
 Maar dit hy de weg / alleen om
 dese plaatse te suiveren van ha-
 re misduidinge.

Nuttig-
 heit.

2. Indien de Winden Gods
 woort doen / en dat op so ver-
 schei-

scheidene wijze. So laat ons
hier leeren / wanneer eenige
stercke Wint of onweder ont-
staat / dat sulx niet om niet zp.
Daar is een bysondere reden /
die Godt beweegt om deselve te
doen voortkomen en te duuren.
Godt heeft altyt sijn sonderling
oogmerk met deselve ; om te
verbullen 't een of 't ander sijner
woorden. Menig een als hy
hooft van sware Tempeesten
en woedende / en verwoestende
winden / denckt en so spreekt
niet anders / als datter ergens
een t'samen-sweeringe moet
wesen. Dat is al het gene men
daar van maakt. Godt al ober
het hooft gesten ! en niet eens so
heel als aan gedacht !

Ik vinde een regel in een
Concilie / voor meer dan hon-
dert Jaren gemaakt / tegen
die gene , dewelke Onweder ,
Donder en Blixem den Duivel sou-
den toeschrijven , als de oorfa-
ke der selven ; die gene , dewel-
ke sulx gelooft , seit het Concilii,
als Priscilianus deed' , die zy ver-
vloecht.

't Is waar dat de Duivel /

*Si quis
credit
quod Dia-
bolus To-
nitrua ,
& Fulgu-
ra & tem-
pestates
sua Au-
toritate
facit, sicut
Priscilia-
nus dixit,
Anathe-
ma sit.
Conc.*

als 't God toelaat/grote macht
heeft ober lichamelike dingen/
om daar in groote veranderingen
te veroorzaken / en grote
dingen door te wege te brengen.
Wat hy / onder de toelatinge
Gods / gedaan heeft ontrent
Job/is bekend. Wanneer syne
Kinderen vrolick waren / so
quam'er een Wint / seit den
Text/ Job 1. 19. Een groten
Wint van over de Woestijne, en
siet aan de vier hoecken van het
huis, &c. De aanmerkinge van
veelen is / dat het een bysonder
werck van den Duivel is ge-
weest / de Wint rontom het
huis te brengen : want hoe
kond die wint anders alle de
vier hoecken van het huis te
gelijk aandoen ? Origenes
meent dat dese winden de Dui-
velen self zijn geweest / en niet
anders. Die gedraaft hebben
rontom het huis / om strydt/
wie eerst het selve soude in bree-
ken. Het selve woort dat in
't Hebreeusch beduit den Wint/
beduit also ook een Geest. Ge-
wisselik ja indien Godt de Hee-
re den Satan de teugel los gaf/
hy

hy was machtig alle dagen onse
 Huysen aan en om te stooten /
 en metter haast ons alle te sa-
 men te verdoen. Maar of wel
 de Heere hem somtijts verlos-
 geeft / als sijne uitvoerder / so
 is en blijft Godt altyt de ope-
 ste oorzaak die de Winden ver-
 weckt en bestiert tot hare by-
 sondere einden / dewelke de
 Duivel dan ook is genootsaakt
 tegen wil en danck te bevoorde-
 ren. Daar is niet de lichtste
 Damp / of eenig Schepsel / waar
 over hy macht heeft / dan door
 toelatinge. Noch Engel noch
 Duivel / noch eenige macht in
 Hemel of op Aarde heeft eenige
 vermogen om eene Wint te
 doen voortkomen / of vast te
 houden / anders als een In-
 strument dat Godt in 't werck
 stelt om syn woort te doen. 't Is
 een schande dat ymant / die de
 Godsaligheit belijdt / hier voor
 den Duivel soud vreesen. De
 Duivel, seit Tertullianus, heeft
 geen macht over Swijnen; wat
 soud' hy 't dan hebben over de
 Schapen Gods? Na proportie van
 't gene Godt te doen heeft / ver-
 weckt.

weckt hy de wint: gelijk sulx
die maniere van spzeeken / te
vozen vermelt / van dat Godt
den Wint weegt , medebzengt
Waar hy neemt de plaatsē.
Ps. 78. 50. Hy woeg een padt
voor sijn toorn (want so zijn de
woorden in uw' boeken) dat is /
hy maakte een weg voor sijn
toorn. Nu bemerckt dese twee
plaatsen tesamen aldus; eerst
weegt Godt een padt voor sijn
toorn / hoe verre die uit te voe-
ren; dan weegt hy de middelen/
de Winden/ als Job heeft/ pas
so veel als hy van nooden heeft
tot het uitvoeren van sijn
toorn. Min noch meer. So pro-
portionneert hy desel' ve. Ende dit
maakt / boven all tweede oor-
saaken/ dat de Winden groter
of kleinder zijn / langer aan of
eerder ophouden ; het welke
weinige eilacy ! bekennten.

Ende

Ende dit is van de gemeen- ^{Gebruik}
 ner Toe-eigeninge, Nu ^{--byfonder.}
 wat nader, tot de Vier-
 derley Aanmerkinge van
dat Woort, om welke te
 doen de Winden komen.
 En mogen we leeren;

II. Voor Eerst, nopende het
 woort van Gods besluit;

1. Hoe seker al Gods beslui-
 ten moeten verbult worden. Al-
 le Schepselen wercken ten dien
 einde. Wy mogen een besluit
 maaken / maar het alderminste
 ding sal dat aan stucken bree-
 ken. Het woort van Gods be-
 sluit bestaat in eeuwigheyt.
 Hemel / Arde / Lucht / Zee
 en alle Schepselen moeten hier
 toe mede-werken / en al haar
 vermogen by-brengen. Hierom
 kan geen woort seilen.

2. Al wat geschiet door den
 Wint daar / op merkt als het
 woort Gods verbult. En
 maak daar na uwe gebruik 'er
 van, Denck niet / het quam

by quaat geluck / gebal / onervarentheit of versuim van dese of gene dingen ; die / indien wel waargenomen / daar waar geen vreesse te hebben dattet op andere tijden so soud afloopen. **O!** Indien dit quam met die bootschap van het woort van Gods besluit te doen / schoon dese en geene middelen dienden tot bevorderinge des selfs ; so had Godt / sonder die / door andere weegen genoeg / gekost dese Winden sijn woort te beveelen. Ende siet / so kan hy ook op andere tijden doen / daar sulke middelen niet en vallen.

II. Van het Tweede ; het Woort van Gods be- vel. Leert

1. De souberainiteit en grootheid Gods / als dewelke dese Schepselen onder sijn gebiedt heeft. Hoedanig een is dese ? (sciden de menschen van Christus)

Matt. 8. 27. dat ook de Winden ende de Zee hem gehoorlaam zijn. So laat laat ons ook seggen ; hoedanig

is.

is de Heere / hoe groot is
 sijn gebiedt? maar hoedanige
 zijt gij lieden dan / die het gebod
 van deser Godt durft weder-
 staan? Sullen Hemel en Warde/
 Zee en Winden Gods woort
 doen? en zijt gij so stout / dat
 gij u instelt tegen het selve/
 om'te te wederstaan en 'er van
 te rebelleeren? Job 38. 1/ 2.
 wert geseit/ dat God Job uit
 een onweder antwoorde / en
 seide: Wie is hy die den raat
 verduistert? Nu de Heere seit
 uit elk onweder tot uwe herten;
 wie is hy die sich instelt tegen
 mijn bevel? Grooten dingen heb-
 ben moeten buigen / en moe-
 ten 'et noch dagelijc voor het
 woort Gods. Als Ps. 29. 5/ 6/ 7.
 Het breekt de Cedars / en hout
 blammen vters uit. Wat een
 hert hebt gij dan / die ge u durft
 uitgeven en uithouden tegen
 het selve?

2. Daar gij siet dat onstui-
 mige Winden het woort Gods
 gehoorzamen; so weet/wanneer
 gij gevoelt de ongetoomde luste
 uwer herten haar verheffen/ op
 te sien tot desen Godt / tot hem

te roepen / dat hy een woort van
magt wil uitgeven / en bebee-
len / om die lusten te stillen ; op
dese wijze : o Heere gy die de ra-
sende Zee / en bulderende Win-
den regeert en stilt ! och dat gy
wildet dese rasende ingetoomt-
heden mijnes herten bestraf-
fen / die daar sulck een droevig
tempeest in mijn siele veroorz-
saken / op datse gestilt mogen
zijn.

Chrysostomus over het 8. cap.
van Math. spreekende van die
winden / dewelke dat onweder
verwecken / het welke't Scheep-
ken / in welke Christus ende
sijne Discipulen waren / in sul-
ken gevaar stelde. Maakt dese
Allegorie daar op. Vergelijkt
by het Scheepken de Kercke , en-
de by dese Winden de Duivelen ,
dewelke onweders verwecken om
de Kercke in gevaar te helpen.
Voorwaar de lusten van 's Men-
schen herte zijn gevaarlicker dan
de Wint , en dese verwecken veel
gevaarlicker Tempeesten dan alle
de Duivelen uit de Helle kunnen
doen. Maar de Heere die mach-
tig is de cene te stillen , is het
ook

ook alsoo om het andere te doen. Ps. 65. 8. werden dese twee t' samen gevoegt. Die het bruisen der Zeen stilte, het bruisen harer geloven, ende het rumoer der volken. Het is de selve macht Gods/ die beide doet. En deselve die stillen moet het rumoer van 's Menschen eigen herte.

III. Van het Derde; dat de Winden gesonden werden om te doen het Woordt van Gods bedreigingen, Leert

1. Hoe seker die dan moeten verbult werden / als daar alle de Schepselen geroepen zijn om die verbult te sien. Alder Schepsel staat bereit / als of 'et seide: sal ik gaan goet makē sulck een dreigement / gedaan aan sulck een Persoon / om sulck een sonde / begaan op sulck een tijt? So Godt tot de Winden seit: gaat vervolgt hem / vat hem / en hout niet op tot mijn woort verbult is aan hem; sy sullen seker.

sekerlik gaan en Gods woort
vervullen ten uittersten toe / al
maar het tot u uitterste bederf
streckte / en om u te senden na
uw eigen plaats. Sommig
woort van Gods bedreiginge
mag schijnen niet so waar te
zijn / en als Doot voor een wyl.
Maar de Heere heeft wegen ge-
noegh waar door dat woort te
doen komen en ten vollen waar
te maken. Ende onder andere
Schepselen is ook ten desen
einde dickwils gebruikt dit.
1 Sam. 3. 12. seit Godt / dat
hy ten dien dage sal verwecken
over Eli alles wat hy tegen
sijn huis gesproken heeft. Het
mag zijn datter van voor lange
een woort van bedreiginge te-
gen u gelegen heeft / nu zijn de
Winden gesonden dat te ver-
wecken. Laat'et noch soo lang
leggen / ten laatsen moet'et
voortkomen. Al de machten in
Hemel en op Aarde sullen daar
toe werken / eerder dan dat soud
onder en achter blijven. Het
moet vastelik d' een of d' ander
tijt voortkomen. Gelyk het is
v. 19. Ende de Heere en liet niet
een

oen van sijn woorden op de Aarde vallen. De maniere van spreken is figuurlik / en genomen van een pijl geschoten op den vpant / indien sulx geschiet door een swacke hant / of niet recht bestiert; so sal deselve / in plaats van te treffen het wit / op de Aarde neder vallen. Maar Gods woorden / door sijne Propheten gesproken / en sullen so niet doen. Die sullen zijn gelijk pijlen / welke steeken in de zijden der godlosen / geen van die sal op de Aarde vallen. Ende zijn onder andere middelen de Winden menigmaal van Godt de Heere gebuikt / om den pijl van het woort sijner bedreiginge in de Conscientie te drijven / en daar te doen hechten / tot dat sijn voornemen verbult zy / en niet op de Aarde en valle.

2. Hier siet ge / wat een verbaarliken dingh het is / onder de macht van een bedreiginge t'zee te gaan. Daar Godt de Heere u heeft op zee / indien hy roept om een wint uit de schatkamer van sijn toorn / en dien gebiedt sulck een dreigement te ver-

verbullen/ waar zyt gy? 't Is
 een stout bestaan van u/u op zee
 te begeben / vooz en aleer gy al-
 les vereffent hebt met Godt en
 de u Conscientie. Het welke in-
 dien gedaan/so magh den zegen
 Zebulons (Deut. 33. 18.) vooz u
 komen: verheugt u Zebulon/
 ober uwen uittocht. Zebulon
 was de stamme der Zee-baren-
 den / en sijn segen was sich te
 verheugen ober sijn gelukkige
 scheep-vaart; te verheugen ja
 dooz verwachtinge van sulck een
 geluk wanneer se nu eerst t'zee
 fouden gaan. Wel indien gy/
 eer ge u ter vaart begeeft/ vrede
 gemaakt hebt met Godt en u
 self/ so datter geen woort van
 bedreiginge aan u te verbullen
 is/ dan en niet eerder kunt ge u
 verheugen van wegen uwen
 uittocht.

3. Wanneer gy in eenigh ge-
 vaar zyt ter oorsake van storm-
 winden; merk op/ en gaa te
 rade met uw Conscientie / wat
 bedreiginge het zy/ tegen welke
 sonde van u het woort des Hee-
 ren is uptgegaan / het welke
 dien storm-wint komt te ver-
 bul-

bullen. De Conscientie sal u
 seggen; hier is een schriklik
 Tempeest/ en dat komt om het
 woort Gods te verbullen/ dat
 woort dat gy hebt kleingeacht/
 veracht en verworpen. Nu
 komt dit Tempeest om eere en
 majesteit aan dat woort te ge-
 ven/ en het selve te verbullen.
 Het roept tot u; het woort
 Gods/ het woort dat gy hoorde
 op sulke een dagh/ tegen sulke een
 sonde/ op sulken plaatsse. Dit
 hebt gy ontbloden al dese tijt/ gy
 docht u selven daar van vry te
 zyn/ vry van het gebaar des sel-
 ven; maar nu verbolgt het u/
 en komt in dese Storm-wint
 om verbult te worden aan u.
 Gy dacht dat het woort maar wint
 was, en dat de wint geen koor-
 soud breken. Gelyk Jer. 5. 13.
 Die Propheeten sullen tot wint
 worden. Ende nu worden die
 woorden in der daat Wint. Ik ge-
 denke een Historie gelesen te
 hebben/ in Hospinianus van de
 Jesuiten/ van eenen Herricus/
 Jesuit tot Ingolstadt/ welke
 seide in sijn Predicatie/ dat 'et
 geen goetteken was van een

Ca-

Catolijke sich grootelijc te ver-
 maken in het hoozen van Predi-
 catien, maar veel eer van een
 Ketter/ die hem selven met dese
 dingen vermaakt/ gelijk de Nap
 met een noot. Want/ seide hy/
 Predicatieën vliegen wegh ter-
 stont als de wint. Maar 't ver-
 maak van een Catolijk is veel
 Missen te hooren. Dit is een
 onderscheit tusschē een Catolijk
 en Ketter/ recht bequaam om
 van een Jesuit gegeven te wor-
 den. Maar sulke vuile en on-
 waardige gedachten hebben
 ook de vleeschelijke herten van
 het woort. Doch het is in der
 daaten sal wint zijn/ 't welke u
 t'eeniger tijt het herte sal doen
 beven/ al schijnt het tegenwoor-
 digh verhardt als een Steen-
 rots. Jes. 64. 6. lesen we/ hoe
 de Kerke segt/ dat hare misdaden
 haar wegh-voerden als een wint.
 De schult van uw ongerechtig-
 heit/ t' samen met den Storm-
 wint/ zijn wel bequaam om u
 aan te vatten ende te versenden
 na u eigen plaetse. Wanneer de
 Storm-wint opgaf/ en de scheep-
 lieden in gebaar stelde/ Jone 1.
 so

so sepden sy / een peder tot
sijn metgeselle; komt en laat
ons looten werpen/ op dat wy
mogen weten om wiens wille
ons dit quaat overkomt. Maar
het is goet voor u / met u eigen
herte raadt te houden : is dit
Tempeest niet verwekt tegen
my/ om mijne sonde? Gewisse-
lik / indien gy die vrage aan u
herte deed; waarom het selve
so beangst is/ de antwoort soud
klaar dese zijn; om dat gy het
woort Gods niet gedaan hebt
met u te vernederen voor het
selve/ met te gehoorzamen aan
het selve. Daarom komt dit
nu het woort Gods te doen
aan u.

4. Daar gy eenige gebaar-
lik Tempeest ontkomen zijt /
weest voor altoos geleert hoger
gedachten van Gods woort te
hebben / dan gy plagt; eerbie-
digh daar ontrent te zijn / oot-
moedigh voor / en gehoorzaam
aan het selve. Denk/ o! laat my
nu het woort Gods doen door
vernederinge en gehoorzaam-
hept. Op dat de Storm-wint
het selve niet en doe / so als my
bit.

bitterder soud vallen. Indien
gp anders u hier noch soude
derben tegen het wootz Gods
stellen. Wanneer de Heere ee-
ne andere Storm-wint geest/en
sijne verschrikkingen op u val-
len / gp moogt dan roepen:
O! Heere / nu wil ik u wootz
doen / Heere verlost my en ik
sal wootz sorgbuldiger zijn u
wootz waar te nemen ; uwo
wootz dat my gebied uwen rust-
dag te houden / dat my gebied
uwen naam te heiligen / dat my
gebied te zijn kuisch / sober en
Godsdienstig. Heere mag mijn
leven verschoont zijn / och het
sal blijken dat ik u wootz beter
achten sal dan ooit te voren.
Maar God mag ook ontwooz-
den: Neen! dese Storm-wint
sal mijn wootz doen. Ik wil
liever mijn eere bindend aan u,
dooz dit Tempeest / dan ver-
wachten van u , wat gp wilt
doen om de selve te verbullen.
Ja misschien hebben sommige
van u vooz desen in verlegent-
heit dese belofte God gedaan/en
hy heeft u verhoort en behoudē.
Wel indien Godt u genadigh is
ge-

geweest/ siet toe dat gy niet we-
 der tot dwaasheit en keert. De
 eerstemaal/ so veel ik gedenke/
 dat Pharao erkende dat hy ge-
 sondigt had/ was ter oorsake
 van een angstig Tempeest /
 Exod. 9. 27. Ik heb my ditmaal
 versondigt. De Heere is recht-
 veerdig/ ik daar en tegen en mijn
 volk zijn godloose. Misschië dat-
 tet met u ook so geweest is; maar
 siet nu toe dat je Pharao ook niet
 gelijk zijt in het 34. vers. Wan-
 neer hy sagh dat 'et Onweder
 over was/ so versondighde hy
 hem voorder/ en hy verswaarde
 sijn herte. Gy zijt ook verlost
 van het onweder/ en sondigt nu
 niet meerder/ noch verswaart u
 herte. Laat de Conscientie nu
 pleiten met u/ om het volbrin-
 gen van u eigen woort. Ziet
 dat je haar niet te rugge sent
 als je komt op u hert te binden
 het gene je Godt belooft hebt in
 uwe gelegentheit. 1 Tim. 1. 19.
 wert geseit van sommige/ die
 scheepbreuke geleden hebben
 van Het geloobe/ dat sede goede
 Conscientie verstoten hebben.
 Wacht gy u/ dat je een Schip-
 breu-

bzeuke ontkomen zijnde / geen
erger Schipbzeuke en komt te
lijden / Nammentlik die van het
Geloobe en goede Conscientie.
Het woort overgeset / verstoot-
ten, heeft meer in dan enkel
verstooten; 'tis als uitstooten,
wegwerpen met kracht en geweld
gelijk. Gelijk het selve woort
dan Rom. 13. 12. heet afleggen de
wercken der duisternisse: Ja
wanneer de versoekingen tot de
wercken der duisternisse ko-
men / is 't goet die met geweld
af te leggen. Maar wacht u
dat ge so niet en doet met uw
Conscientien / daar die komen
en dzingen u tot het volbrengen
van 't gene waar mede gy u
aan Godt verplicht hebt ten
tijde des noots. Misschien dat
je in het gebaar uw goederen
hebt buiten boort geworpen / om
u leven te behouden. Wel nu
werpt uw lusten uit / om uw
Zielen te behouden. Een van bei-
de, of uw sonden of uw Zielen
moeten vergaan. Weet voor ge-
wis / dat schoon gy uw beloften
vergeet; de Heere echter op de
selve wacht / en sal om rekenin-
ge

ge roepen / wat daar van wil
worden. Se behoorden saaden
van een Godsaligh leven te we-
sen ; wacht u dan / als gy Gode
uw' beloften doet en met hem
een verbont maakt / dat gy geen
wint en saait. Dese maniere
van spreken gebuikt de schrif-
ture om te beduiden het mis-
dpen van onsen arbeit / wan-
neer niet en komt van al onse
poogen. Hos. 8. 7. Maar dat
is het noch niet al ; datter niet
goets en komt van onse belofs-
ten. Sekerlik indien je wint met
deselve saait / so sal'er wat an-
ders van voortkomen. Iffet
geen oogst van een beter leven ;
Je sult echter maaien / je sult
maaien een wiewel-wint. Se
sullen u sijn de saaden van de
schriklikste ellenden hier na.
dat gene 't welke een Theodo-
ricus den Keyser Sigismun-
dus antwoorde / als hy ge-
braagt wierd van dien / wat te
doen voor hem / om gheluck-
saligh te sijn. Seggende : be-
dencht wat je soud gedaan wil-
len hebben op sulken tijt / wan-
neer je most lijden de schriklike

pijne van den Steen/ of gicht;
en dat doet nu wil je geluksalig
wesen. Dat seggh ik tot u/ wil je
geluksaligh zijn. Hoedanigh je
gestelt waart in het schriklik
onweder en gevaarlik Tem-
peest/ dat je doen wenschte ge-
daan te hebben/ dat doet nu/ doe
het nu daar het geselschap ende
de versoekinghen u tot het quade
aangaan. Denk dan; sal my
dit ter bzeughde zijn? of Godt
my weder in sulken gevaar-
deed' komen/ soud ik wel willen
dus gedaan hebben ter deser
tijt? in sulke gelegentheden is
men krachtigst overtuigt van
Gods wegen en werken/ en elk
sal hem selven dan wenschen
godtbruchtigh te zijn. Ik
denke een passagie gelesen te
hebben in Xenophon/ die heeft/
dat alle menschen in haare
vaarten tot geselschap begee-
ren veel liever religieuze dan
Atheisten; en dat van wegen
het menigvuldigh gevaar datse
loopen / by onweder of ander-
sins. Wel dan nu rijzen uw her-
ten op tegen de sodanige/ en je
wilt geen gemeenschap. Maar
in

in dien tijt soud je blijd geweest hebben/haar by geweest te zijn/ ja u self geheel en al hun gelijk te zijn.'t En zy gy Altheisten self zijt. O! daar na te arbeypden/ dat gy soodanige meugt zijn/ als ge daer toe overtuight waart/ dat is de beste Gods- dienst; indien het goet is/ so is het nu goet. Groote schrik heeft in sulken tijt uwe herten bevangen gehadt. maar weet datmen voor de groote werken Gods wel grotelick kan vreesen/ en echter Godt niet vreesen. Het volck Israels heeft de en was seer verschrikt ter oorsake van de Wet-gevinge/ als se sagen en hoorde de schriklike dingen ontrent den Bergh Sinai; ende nochtans seit'er Godt naderhant van; och dat dit volck een herte hadden om mijn te vresen. God hout al die schrik niet voor eenige ware vreeses syns naams. De Heere daarom geev' u/ dat die vrese/ die uwe herten trof in sulken tijt magh zijn en blijken niet so seer een vreeses voor het gebaar/als wel voor den grooten Godt/die u verscheen in sul-

ke groote en anxtelike werken.
 dat die roeringen en bewegin-
 gen die te vozen in uwe Con-
 scientien waren / nu door sulck
 een gesichte Gods / ten eersten
 sijne vreesse u aanjagende / als
 beginselen gebrogt mogen wor-
 dent tot een goeden opgang. Dat
 uwe herten te vozen beswaarlik
 en niet sonder groote moeiten
 gebrocht tot pet goets / door dit
 werk Gods mogen over-ge-
 brocht werden. Dat nu een eeu-
 wigescheidinge sy tusschen uwe
 herten en dese sonden die u te
 vozen so vast aankleefden. Ge-
 lijk we lesen Ps. 29. van de hin-
 den. Dat de stemme des Heeren
 haar doet jongen werpen. Sy
 werpen niet sonder groote moe-
 jelijkheid. Maar die haar aan-
 doet in sulken tijt / maakt haar
 te werpen. Op hebt veele ont-
 roeringen gehad. Maar daar
 is niet van gekomen. De Hee-
 re daarom gebede dat nu de vreesse
 van sijn naam krachtdadigh
 aan u zy/en dese eerste bewegin-
 gen eenige vrucht mogen voort-
 brengen tot Gods eere ende uwe
 eigene vrede.

5. Laat

5. Laat ons kennisse nemen wat woort van Godt in desen Storm-wint is verbult geworden. Wat schade hier door is geschiet/wat oordeel mant van ons getroffen heeft/het is alom het eene of ander woort van Godt te verbullen. De Heere wil uw' en alle herten dan geven te verbullen dat werk der vernederinge ende gehoorzaamheit/waarom dit werk Gods tot u roept! by Mans memorie en heeft geen Storm-wint sulken werkinge in dese gewesten gedaan als dese. 1 Kon. 19. Wert geseit van dien wint / dat Godt in de selve niet en was; maar so kunnen we van dese niet seggen/want Godt seker genoegh daer in was/merkelijk genoegh ja. Och dat hy daar in ge-eert mocht werden. Gelyk de sterke winden ontrent de nature de lucht van bedersnisse suiveren; dat dese wint so van Godt gese- gent magh zijn/datse uwe Conscientie van eenige besmettinge mogen reinigen.

Van het vierde, het woort
van Godts beloftenis-
se.

1. Wanneer je gelukkige
Minden hebt / siet de selbe aan
als komende om te verbullen
het Woort van Gods genade.
Ps. 89. 9/ 10. Wie is als gy
grootmachtigh o Heere? ende
uwe getrouwicheit is rontom
u. Gy heerscht over de opge-
blasentheit der Zee / wanneer
hare baren haar verheffen so
stilt gypse. De Propheet erkent
het werck Gods in het beheer-
schē en stillen van de Zee (dat hy
voornamentlik door 't gebruik
van de Wint doet) als een vrucht
van Gods getrouwicheit. Dat is
de Wint van Godt bestiert om
te verbullen het woort van zijn
beloften. Nu indien gy dit so
kunt aanmerken als een vrucht
van de belofte / hoe troostelik
sal dat voor u sijn? Dese dingen
werden t'samen gevoegt, dat God
vaart op een Cherub, en vliegt
op de vleugelen des Wints. De
Che

Cherubims bedeckten de genaden-stoel / als hy deselve dan komt tot ons vliegen op de vleugelen des Wints / dat moet ons troostelik zijn. O! Gy Zee-lieden / sijt gy deugdelik en Gods vruchtig / ter welker tijt gy de Heere siet tot u komen in de Winden / so meug je hem ook te gelijk sien op de Cherub / zijn genaden-stoel; en wat moet ons dat niet stercken in de weegen Gods? andere sien hem komende van den Thoon sijner heerlijkheit / houdende vlammen vliers uit in sijn toorn.

2. So Godt dan eenig woort van genade aan u verbult heeft door een voozspoedige Wint. Och dat het u verbindt aan hem vooz altoos en ewig / en gy die genade wederom gebruikt vooz God. We lesen Deut. 33. 19. Dat Zebulon, de Stam meder Zee-varende, als wy vooz henen hoozden / na geluckige reisen; de volckeren tot den berg soud roepen en daar offeren de offerhanden der gerechticheit. Dit ja ter oorsake van het verbullen van Gods beloften aan

haar; van dat sy den overbloet
der Zeen souden suigen / en de
bedeckte verborgene dingen des
Sants. Als'er volgt. Wel dan
heeft Godt u gegeven de over-
bloet der Zeen / so weckt mal-
kanderen op / om te gaan tot
den berg des Heeren / dat is /
tot de Kerke Gods / om te of-
feren offerhanden der gerech-
tigheit / den lof die hem be-
taamt.

Ende om 'et al op te sluiten /
so een gelukkige Wint trooste-
lik is / om dat hy verbult het
woort der genaden; hoe heug-
lik sijn dan de aanblasingen van
Gods geest in de Ziele / die
verbullen dat goede woort dat
de Heere gesproken heeft / belo-
vende synen geest den genen die
hem daarom bidden. Luc. 11.
13? Hebt maar eene aanmer-
kinge hier ontrent / en so heb ik
gedaan! siet wanneer God syn
Geest geeft / geeft hy alles
goeds. De vergelykinge van
dese plaatsse met Matt. 7. 11. is
seer aanmerkelijk. Daar ist;
Hoe veel meer sal uw Vader die
in de Hemelen is / goede gaven
ge-

geven den genen die se van hem
bidden. by Lucam staat; hoe
veel te meer sal de Hemelsche
Vader den Heiligen Geest ge-
ven / den genen die hem bidden.
Siet so blijkt / dat Godt met
sijn Heiligen Geest te geven / al-
les goeds te gelijk geeft.

Du de Heere vergunne ons
de gesegende inblasingen sijnes
Geests tot in eeuwigheit.

E N D E

t'AMSTERDAM,

Gedrukt by CORNELIS de BRUYN,
Boeckdrucker in de Gzabe-stract/achter
de Nieuwe Kerck/Anno 1661.